

A történeti tények elé a faluról

A táj, amely Vágot körülveszi, a kistápai síkságon a Rábaköz termékeny vidéke. Dél felől susogó ártéri fűzések közt kanyarogva szegélyezi határát a Rába. Helyzete így megkönnyíti fekvésének a térképen való meghatározását. A messzebbi országrészekben nemigen hallották a nevét, pedig egy szép ősi szójáték így népszerűsíti szomszédival együtt: Hol Szentpéter Vág, ott Sebes.

Ahol a falunk települt, 129,6 m-re domborodik a felszín a tengerszint fölé, a folyó nem is tudott benne kárt tenni soha. Pedig hullámzó vize régóta nyaldossa falait, s éppen e ténynek ófelnevet nyelvű alakja – Waag – adta a nevét az egyik változat szerint. A másik meg azt állítja, hogy az ősmagyar gyepűvédő favágók – vág – után nevezték el szülőfalunkat. Régen hívták Óhelynek is, mert Vág az idő mélységébe nagyon messzire tudja visszavezetni múltját. Tárgyi bizonyítékok beszélnek, hogy már a kőbaltás ősember lakhelyéül választotta ezt a helyet. Aztán a rómaiak, avarok is hagytak ittlétükről bizonyítékokat.

Mi kötötte Vágon e szép helyhez már évezredek óta az embereket? Mindenek előtt az, amitől mindig is függ a lakosság letelepedési kedve: a megélhetési feltételek biztonsága.

Ezt itt az erdőn, mezőn, vízen találták meg ősünk. A jó termőföld, a humuszban gazdag szántók, dűsfűvű vízparti legelők, a fejlett állattenyésztés, halászat, vadászat és a szorgalmas emberi munka adott alapot a boldoguláshoz. Igaz, ez a boldogulás nemigen jutott ki a jobbágyi megzselléri viskók lakóinak, mert a kastélyok urai lefölköztek a javát mindennek. Nagy baj volt ez akkor!

Most meg más nyavalya miatt fuldoklik községünk. Tettekre munkásgyermeküket kénytelen elküldeni anyai öleléséből, mert már nincsenek meg a helyben való boldogulás biztos alapjai.

Viharosan száguldó események hosszú sora fűződik a falu zajos és ellentmondásos, de mindenképpen tanulságos történetéhez.

A község fejlődésének hét évszázad alatt megtett útjáról oszlatta szét az ismeretlenség homályát Németh Imre: Vág, Sopronvármegyei község története című, sok szertettel és munkával megírt könyve, amelynek időrendben közvetlen folytatása ez a most kézben tartott írásmű.

Ennek írójaként életem napjaimat 1924-ben, e faluban történt születésem óta, miközben 37 éven át voltam a helység iskolájában tanító, könyvtáros, népfronttitkár és gyűjtője azon emlékeknek, amelyek a szülőföld, a bölcsőhely nagyszerűségét minden nap egy kicsivel jobban fényesítik.

1.

1945 előtt

Akár stafétabot is lehetne ez a toll, amelyhez nyúlok, hogy legelőször is kedves földinknek, a jó Németh Imrének az áldozatos helytörténetírói fáradozásáért kijáró tiszteletünket maradandóvá tegyem. Második mondatomtól pedig szívünkbe zárt szülőfalunk, Vág 1931 utáni történetét rögzítem a szem- és fültanú hitelességével. Hálás gyermeke a meleg fészekért így akar szeretetével megadózni.

Az 1930-as években leginkább a földvásárlásnak, a megélhetés eme biztosnak tartott kapaszkodójának gondja foglalkoztatta a vági embereket. Csakhogy ez sem volt általános, mert az anyagi tehetség nélküliek erre nemigen gondolhattak. A tőkével bírók viszont versenyt űztek a földdarabkák vételéből. Bizony ebben is lemaradtak sokan és ezáltal tovább növekedett a lakosság rétegződése. A három helyi földbirtokoson és az egyre zsírosodó

gazdákon kívül a nagy többséget a szegények, a törpebirtokosok, a napszámosok, a szolgák, a nincstelenek és a koldusok alkották. E két szélsőség között állt az a középparaszti réteg, amely ugyan szűkösen megélt a magáéból, de szívesen pótolta a nálánál nagyobb gazdáknál vállalt részesarattal és bérelt földdel való bajlódással.

A társadalmi viszonyok antiszociális voltát beszédesen szemléltetik olyan tények, mint az, hogy a szolgálégyenyek az éjszakát istállóiban szalmayosolyáikon voltak kénytelenek tölteni, vagy számosan jártak dolgozni a környék nagyobb uradalmaiba, ahol a gyér napszámberért végzett fárasztó munka után a pajták patkányai közt térhettek nyugovóra.

A fent említetteken kívül volt még a faluban 5-6 kereskedő, mintegy 15 kisiparos és 7-8 értelmiségi közalkalmazott. Az összlakosság ekkor 1400 fő körül mozgott.

A megélhetés alapjául szolgáló földterület 2507 katasztrális hold, amely minőségi megoszlásban a következőképpen festett:

feketeföld 1687 kh

agyag 600 kh

homok 200 kh

szikés 20 kh

Ebből víz által veszélyeztetett terület 520 kh.

Művelési ágak szerinti megoszlás:

szántó: 2182 kh

rét, legelő: 31 kh

kert: 36 kh

erdő: 33 kh

nádas: 2 kh

A mi falunkban is – ha csak mocorogva is – kezdtek élénkülni a technikai, gazdasági fejlődés fuvalmai. A villanyfény áldása 1937 november 28-án üzte el a petróleumlámpák vaksiságát. Az elektronika hírnökeként néhány rádió is megjelenik már a módosabb házaknál. A kántortanító lakásának létesítésével egy büszkén magasodó épülettel gazdagodott a község. A régi községháza helyére modern, új épületet emeltek.

A lakosság közül is sokan megunták már a nádas-zsuppos viskók homályát. Ezirányú törekvéseikre éles fényvel világítottak rá a gyakran fellobbanó falutüzek lángjai. A vörös csóvák világossá tették azt, ami az esetek szociális-társadalmi háttérében ezeket a szándékos gyújtogatással előidézett tüzeket motiválta. Tehát egyrészt azért nyúlt a kisember a gyufához, hogy biztosított rozoga háza leégés után járó pénzen valamivel korszerűbb lakást építhessen. Másrészt az építkezések elszaporodása komoly érdekeltséget jelentett a környék fakereskedőinek is. Ezek pedig jó pénzért mindig kaptak vállalkozót a tűzveszély elindításához.

Ám a tűz nemcsak az érdekeltek számítását hozta be, hanem mindig akadt a beláthatatlan következményű tüzeknek ártatlan áldozata is. Volt pl. olyan, aki nem tudott biztosítani és háza a tűz martaléka lett. Hát reménytelenségében az öngyilkosságba menekült. Megtörtént az is, hogy a tűzoltók által megmentett szekeret a gazdája visszahúzta és megláncolta, hogy elégjen s így nagyobb biztosítási összeghez jusson.

A vági nagy falutüzek közül kettő érdemel említést. Az első 1932. június 26-án lobbant lángra és „Gyöpi tűz” néven maradt emlékezetben. Vasárnap nagymise alatt egy érces hang nyomta el az orgonaszót, amire a megtelt templomból pánikszzerűen tódult ki a nép és sietett otthonát biztonságban tudni. Az erős szélben egymás után borították el az utca végéről megindult lángok a házakat, pajtákat. Nyolc ház égett porrá, amit kaján örömmel nézett végig Erdei tagi búvóhelyéről egy környékbeli fakereskedő.

A tüzeset krónikájához tartozik az is, hogy a leendő károsultak némelyike jó szimattal már kora reggel megkezdte féltettebb tárgyainak biztonságba helyezését a kert végében. Pár órával később meg fel is repült a vörös kakas a szélső ház tetejére.

A másik falutúz a Nagy utcában pusztított 1934. III. 20-án. Ez sem a véletlen műve volt, hiszen hozzákapcsolták egy erre éppen alkalmas eseményhez: a tűz ott csapott a magasba, ahol éppen halott fölött virrasztott a ház népe, a széles rokonság. Itt égett a pajta és ugyanakkor már a szemközi ház is lángokban állt. Négy zsúpfedeles lakás és ennél több pajta, ól égett le. Az éjszakai tűz félelmetes látványát még ijesztőbbre színezte az elszabadult és az utcán fel-alá futkosó állatok nyerítéséből, bögéséből, visításából összeállt szokatlan hangzavar az álmukból felzavart emberek kiabálásával, vizes vödrök zörgésével tarkítva.

Azokban az években tavaszidőtájt más faluk fölött is vörösre festett éjszakai eget lehetett látni.

A kulturális élet a kor színvonalán állt. Az elmei iskola 6 osztályában – 1938-tól 8 osztály – jól alapozó tanítás folyt. A tanítók télidőben öntevékeny színjátszókkal bemutatott darabokkal szórakoztatták a lakosságot. Ezeken kívül maguk az emberek is találtak módot búfeledtető kikapcsolódásra. Mit tettek hát? Volt a faluban néhány megszokott gyülekezőhely, ahol egy-egy fél utca népe is összejött beszélgetésre, kártyázásra, bolondozásra. A kukorica- és tollfosztások estéi is bővítették ezeket a lehetőségeket. Ilyenkor még a legnagyobb szegénység és nyomor eseteiből is tréfát, humort tudtak faragni. Jókat derültek a tiltott horgászat és téli tűzifa lopások alkalmával tanúsított merészségük izgalmas esetein. Még a sűrűn kéregető koldusok között is volt olyan, aki talált kivetettségében bánatúzó pillanatokat. Emlékszem szegény Kecskédi Miklós kéregető szövegeinek megnevetető kitételeire, amikor a Miatyánk mondása közben kitért a kutyák elriasztásának és személyes ügyei elmesélésének beiktatására is.

Érdekes volt az is, ami akkoriban Ferenc bácsival történt, aki a szanyi vásárra indult, mert malacvásárlásra adta a fejét.

Aznap különösen korán kelt. Miután megszalonnázott, pénzt vett magához, aztán még gondja volt megtenni mindent, hogy itthon ne maradjon az elmaradhatatlan pipa és minden, ami kell hozzá. Mert tudni kell ám, hogy ezek nélkül nem lenne ő ma egész ember. Az éjjelből megmaradt sötétben és kóválygó ködben indult el Szany felé az úton. Amint egyenesbe fordult, máris megkívánta a pipát. A rágyújtás szertartásának állomásait azzal kezdte, hogy elővette a pipát meg a disznóhólyagból készült dohányzacskót, a melyből ujjának begyakorolt mozdulataival ösztönösen megtöltötte a pipát. Komótosan meg is tömkölte és már csak a rágyújtás ceremóniája volt hátra. Ez egyébként nagy szakértelmet kívánt. Meg is állt neki. Mivel szembelengedett a pitymallati szellő és ő nem akart egy szál gyufát se pazarolni, hát megfordult, hogy a háta árnyékában könnyebben harapjon dohányba a láng. Aztán amíg tartotta rajta a gyufát, meg is nyomogatta és szipákkolt hozzá ütemesen.

Ezzel eltelt bizony jócskán az idő. Megérte, mert hamarosan kékes füstbodrok karikáztak elő a szája szögletéből, ami engedélyt adott egyben megszakadt útjának folytatására is. Nem késlekedett szaporázni a lépéseket, miközben teljesen elfoglalta magát pipájának élvezetével. Egészen kellemes volt így pipásan a gyaloglás.

Azon vette észre magát, hogy már be is ért a célnak választott faluba. A ködfüggöny mögül mégis kikandikálva, valahogy furcsának találta a látványt. Úgy tűnt neki, hogy ez mintha nem is a szanyi faluvég lenne. Eltévedtem volna? – gondolta, és hogy megbizonyosodjon róla, megkérdezte az elsőként utcára lépő helybelitől:

Milyen falu ez, atyafi?

Hát milyen lenne? Vág ez, Ferenc bátyám – válaszolt a kérdés értelmetlenségétől jogosan elmosolyodva az egyik idevalósi rokon.

A fene csak nem ette meg! Sohasem hittem volna, hogy ilyen kicsiny kis gömbből van gyurmálva ez a Föld – dűnnyögte majdnem csak magának, meg szégyenlősen is Ferenc bácsi. Aztán hamar rájött, hogy pontosan odaért vissza, ahonnan elindult. Aztán ebben az a бүdös pipa volt a ludas!

Hát a vásárral meg a malacvétellel mi lesz?

Már nem gyalogolt, bármennyire kedvét lelte is benne, hanem az egyik vásáros szekereshez betársult utasnak. Nyargalvást értek a vásártérre.

Ugrató kedvű legényeink néha csípősebb szórakozást is kerestek maguknak. Ehhez persze valami indok és egy szenvedőalany volt szükséges. Ha akadt ilyen, nem mulasztották volna el az alkalmat a világot sem. Elég volt erre az is, ha valamelyik lánynál nem kaptak éjjeli zene alkalmával világosságot. Ilyenkor biztosan nézhetek valami furcsát a reggelre kelő házbeli. Vagy levették az utcaajtót és nekitámasztották a lakás kijárati ajtajának, vagy összevisszakeverték mindent az udvaron, az istállóban.

Egyízben sehogyan se tetszett nekik az egyik embert viselkedése, akit a faluban csak Tulángli néven emlegettek. Nem fért a fejükbe, hogy ez az ember, aki épp úgy szánt, vet, mint ők, mégis mások a szokásai, különbözik a társasága és tőlük merőben elütő külsőt visel. A szegény ugyanis zsidó vallásának szokásai szerint élt és hosszú szakállt növesztett, szemüveget hordott. Megtréfálták hát alaposan!

Zsúpos tetejű házának igen alacsonyra nyúlt az eresze. Könnyen fölhordhatták a tetejére a darabokra szedett szekeret, ott fönn persze újra összerakták. Majd könnyűszerrel fölléptették a lovát is, és befogták a rúd mellé. A Ráró megállt ott órákig egy helyben, megszokta a gazdájánál, aki tollat, rongyot is szedett s eközben kellett sokat ácsorogni.

A legények, mi több, fölvitték a szekérbe még a kecskét is. Megkötötték, enni adtak neki.

Csak aztán reggel lett nagy az izgalom Tulángliéknál. Az egész család kereste a szekeret, az állatokat, de sehol nem akadtak rájuk, hiszen eszük ágában sem volt fölnézni. Végül is a kecske mekegése hívta fel magas helyzetére a figyelmet. Az egyik gyerek vette észre, aki aztán kiabálva adta tudtára a kereséssel szertefutkosó családnak a szenzációs felfedezést: a háztetőn a szekér lovastul, kecskéstül!

Egy másik zsidó család volt a Maxié. Szolgálólányuk is volt. A ház asszonya tagadhatatlan jeleket vett észre a lányon. Szólt az urának:

Te Maxi, viselős ez a lány!

Az az ő baja.

Azt mondják, tetőled!

Az meg az én bajom! – volt az őszinte bevallás.

De én azt nagyon szégyellem ám! – pattogott Maxiné.

Az pedig a te bajod – osztotta szét kinek-kinek a maga baját igazságosan Maxi.

Vági ember volt, aki elsőnek fedezte fel az ételek és a nevük közt azt az összefüggést, miszerint az a jó, aminek rövid a neve: hús, bor, sör, kött /kelt tészta/. Viszont nem sokra lehet becsülni a hosszú nevéket, mint például:

Ecetes-babérleveles-rántott-sűrűkrumplifőzelék-hús-nélkül!

A nevetés hullámain jutott el a híre napjainkig annak az esetnek, amikor egy vági atyafi csattal fogott nyulat. Boldogan gondolt rá, milyen jó lakomát csap majd belőle. Csakhogy ugratói azt mondták neki, hogy csak a lőtt nyúlnak jóízű a húsa igazában.

Majd agyonlőjük! – vágott vissza az újdonsült vadász.

Ki is kötötte a nyulat madzaggal egy fához, aztán rácélt és lőtt. Csakhogy a madzagot találta el, és a nyúl szépen elfutott. Emberünk már csak keserű szájjal önvigasszal tudott utána kiáltani: Futhatsz, koszos, úgysem ettem volna a húsdoból!

A templom egerénél is szegényebb koldussá lett Hajdu bácsi, miután munkaadója birtokát felszámolta. Hajdu bácsi se-ki-se-be sorsra jutott és teljesen eltehetetlenedett. Szinte derékszögben meggörnyedve járt délidőben a házakhoz, ahol valami főtt ételt ehetett. Éjjelre istállóban húzta meg magát. Nagy nyomora ellenére is rendkívül nyugodt életszemléletű és tüzesen víg kedélyű ember volt. Nem egyszer a kocsmában mulató legények közé vette be magát. Ilyenkor kedvenc nótáját faluhosszat fújta, miközben botjával a földet döngölte:

Megismerni a nagyvági menyecskét:

Holdvilágnál tölti el az éjjelét.

A holdvilág ablakában,

Betyár gyerek az ágyában,

Recece.

Hajdu bácsit a halál istállóiban fekhelyén érte utol. Egy bot – a koldusbot – maradt utána. /A fenti részletet az „Álljon fenn a nevük Vág község történetében!” c. írásomból emeltem át ide./

Ezekben az években a vallásos élet magas számú templomba járási arányt mutat. Főlegesen szépek az úrnapi és föltámadási körmenetek, a keresztjáró napokon, búzaszentelőkor vezetett proceciók és a Mária-napi búcsújáróhelyek látogatottsága. A falu elhagyása sok vági asszonynak ilyenkor a kirándulás ritka élményét jelentette. Ekkor még divatban van a karácsonyi éneklés, újévjárás, háromkirályozás és balázsolás régmúltat idéző szokása. Érdekesen tarkította az utca képét, ha időnként a saját koldusainkon kívül szerzetes ruhában járó barátok és apácák is szíves adományokat gyűjtöttek.

A politikai élet nyugalmisságát a II. világháborúhoz való közeledéssel összefüggésben az emberek kitekintő érdeklődésének növekedése, az aktivizálódás váltotta fel. A disputáló emberek körében egyre többet lehetett hallani véleménynyilvánítást a „nagynémet” politikával kapcsolatban. A korábban csak bíróválasztások, korteskedések idejére kissé pezsgésbe jött pártoskodás kezd állandóan napirenden lenni. Az emberek a kocsmában, a tejszarnokban és a templom előtti találkozókban adtak hangot nézeteiknek. Ha valaki kommunista szólamokat hangoztatott, annak könnyen baja lehetett a jegyzőséggel, csendőrökkel, főbíróval.

A háború éveiben aztán egyre több szomorú alkalom adódott a beszélgető csoportok számára: mozgósítás, hősi halál, sebesülés a frontokon; kötelező leadás, jegyrendszer itthon mind-mind ingerültebbé, aggodalmaskodóbbá tette a falu lakosságát.

A gigászi háború egyre szorítóbb lesz a vágiak számára is.

Erről már részletesebben számolok be az alábbiakban.

A német katonák a közeli szentpéteri erdőben repülőteret tartottak fenn. Elszállásolásukra és műhelyük részére már 1943-ban lefoglalták az iskolát. Ezt követően pedig egyre több magánháza költöztek be harmad-negyedmagukkal. Alig van ház – csak az egy szobás viskók -, ahol ne lakanak ilyen kéretlen vendégek. További elhelyezésük számára már nagy deszkaházakat, barakkokat építenek az Állóban, a Velancsics-kertben és a Rábán túl a Marinczer-füzesben.

1944-ben már tele van a falu német katonával, sőt pihenőre magyar katonaságot is helyeztek el nálunk. Ezeknek nem valami nagy kedvük volt a háborúskodáshoz, inkább feketekereskedelmet űztek. Még a nyilasok sem igen boldogultak velük, hanem inkább a falu lakosságát vették igénybe szerencsétlen tervük megvalósítására, a Rábánál épített védővonalnál akarták ugyanis megállítani a Vörös Hadsereget. Ennek céljából Szigorúan

kirendelték goromba fegyvereseik és a csendőrök mindazokat a férfiakat, akiket nem vittel el katonának. A lányokat is munkára kényszerítették, az ő dolguk az utak és repülőterek hótól való megtisztítása, a férfiaké futóárkok ásása a fagyos földben. Sokuknak nem volt még téli lábbelije sem az ilyen munkákhoz, mivel a bőr és a talp csak jegyre volt kapható. Ráadásul nagy volt a tél is 1944-45-ben.

1945

A sáncolási munkák csak márciusban maradoztak abba, mert a nyilasok és a németek az általános kapkodással voltak elfoglalva. Szerencsénkre a március korán hozta a tavaszt. A hónap közepén megindult a rábahidon át először a polgári személyek, majd a magyar és német katonáknak az áradata hozzánk. Ezek és a Pápánál húzódó frontról jött morc kinézésű SS-fegyveresek úgy befészkeltek magukat a házainkba, hogy sok helyen ők foglaltak el mindent: fekvőhelyet, konyhát, ahol legfőbb gondjuk a sütés-főzés volt. Enni-innivalójukat kérdés nélkül szerezték meg.

Március 25-én a katonák igen gyéren és unottan foglalták el helyüket a védelem délre néző állásaiban. A Rába hídját korábban már aláaknázták és védelmére fiatal vági leventéket és útnak indították őket Németország felé. Szerencsére csak Páliig jutottunk el, onnan a vági kisbíró – áldott legyen, aki küldte! – csellel visszafordította őket. Itthon pedig már mindenki elrejtőzhetett. A falu szinte kiköltözött a határ északi és keleti részén ásott veremlakásokba. Itt húzta meg magát kevés kivétellel mindenki a harcok idején. A nyilasok pedig eszeveszetten menekültek, három vági kocsissal vitetvén magukat Szilba.

Március 27-én reggel 8 órakor hatalmas detonációra figyeltünk fel. Ekkor robbantották fel a vági hidat, amelynek ezzel megkezdődött regénybe illő kálváriája: kétszer merült el a folyó habjaiban, aztán tehenes fogatokon megszellőztethette magát Rábasecsőlig meg vissza, majd a győri vagongyár hídrészlegének munkásai felépítették eredeti formájában a régi helyére, végül 1949. november 20-án adták át a fogalomnak.

De térjünk csak még a harcok színhelyére, mert március 27-én és 28-án a falu ugyancsak furcsa képet festett. Lakói elhagyták, néha akna robbant a házak felett és itt-ott kelepelt a géppuska. Az utcákon szokatlanul sok szemetet, papírdobozokat kergetett a meleg déli szél és a kóbor kutyákon kívül csak egy-két vakmerő vági lakos lopakodott a falakhoz simulva. Ezek vagy az állatok etetése végett vagy a katonai raktárak fosztogatása céljából – lepedő – és cigarettahüvely-raktár maradt itt – tartózkodtak a faluban a ritkán mutatkozó fegyveres katonákon kívül. Szerencsénk volt, mert a falu felszabadulás minden különösebb harc és pusztítás nélkül zajlott le március 28-ának esti óráiban. Ennek az a magyarázata, hogy a szovjet 9. gárdahadosztály csapatai nem nálunk keltek át a Rábán, hanem Rábasebes mellett az erdőnél és a Pálimalomnál, ahol nagyobb harci cselekmények voltak.

Hozzánk Sebes felől érkeztek a szovjet harcosok, elsőnek is Kisvágra, miután kisebb bombázás megtisztította a falut a németek makacsabbjaitól. Ezek is hamar elináltak Páli és Edve irányában. A harcok idején 4 polgári személy vesztette életét, majd ötödiknek a rá következő napokban a falu megrémült, bujkáló jegyzője esett áldozatul. A háború mérlege a vágiak számára is fájdalmas: az értelmetlen öldöklésnek 60 áldozata lett összesen /katonák, zsidók, polgári áldozatok/. Épületekben komolyabb kár nem keletkezett.

Ahogy a harcok zaja lassan nyugatra húzódott, a bunkerlakó vágiak is visszamerészkedtek házaikba. Tétova kilátástalanság lett úrrá az embereken, senki se tudta, mi lesz ezután. Az élet is csak a megszokott tavaszi ösztönösség jegyében indult meg azáltal, hogy nyomorúságosan, lófogatok nélkül elvetették a tavasziakat.

De aztán mint ahogy egész népünk, úgy a vágiak is csakhamar magukra találtak fásult zsibbadtságukból. Megalakult a Nemzeti Bizottság és a Kommunista párt helyi szerve, valamint a Földosztó Bizottság, amelynek ugyan nem sok dolga akadt, mivel nem volt nagybirtok, amit ki lehetett volna a számos szegény ember közt osztani. Tizenegy újjgazda kapott 2-2 hold földet, többen pedig aprócska erdőrészt.

Közben nálunk sem maradtak el a háború utáni sajátos állapot jelei: az elhagyott lőszerrel vakmerően pusztították a Rábában a halakat, a férfiak nagy része a környék falvait járta, mit lehetne cserélni, mivel érdemes üzletelni, a városokba pedig vitték az élelmiszert, ahol a hiányzó sót, cukrot, ruhaneműt szerezték be érte.

1945. nyarán megkezdődött a vági katonák, hadifoglyok hazatérése és velük az élet is kezdett békés, de egyáltalán nem nyugalmas szint öltetni.

Új világ – új lehetőségek! Jól érezték, tudták ezt azok, akik az örökre elsöpört múlt rendszernek, a végleg eltűnt embertelen világnak eddig az árnyékos oldalán éltek. A falu szegfényei, az öntudatos kommunisták követelték a szabad életnek, a boldogulás megnyílt lehetőségeinek rájuk eső jussát. Mivel a földosztás során nem juthattak elégséges megélhetési feltételekhez, keresni kezdték a megoldás módját.

1945 után – 1956 – 1959

Mottó: Te Atyaúrsten! Egészen biztos az, hogy a Sátán odaát tartózkodott az ötvenes években?

A falu szegfényei számára bekövetkezett sorsforduló gyümölcsének politikai-társadalmi-gazdasági és személyi feltételei szépen érlelődtek az 1946-47-48-as évek folyamán. Ekkor már egyébként is általános nekigyürközéssel igyekezett mindenki talpra állni. Az iparkodás sikerrel járt, ismét a szükséges lendülettel folyt a termelés, egyesek még a régi szolgatartó világ visszatérésének is elérkezni látták az idejét. Ezt természetesen a felsőbb szervek már nem engedték. Nem lehetett olcsón szolgát kapni és megtiltották azoknak az istállóban való elszállásolását is.

Nézzük meg, mit termett 1947-ben a vági föld!

A betakarított termés mennyisége:	búza	2943 q
	rozs	1065 q
	árpa	2096 q
	Zab	622 q
	tengeri	1550 q
	burgonya	740 q
	bab, borsó	44 q
	cukorrépa	2224 q
	gyümölcs	56 q
	takarmány	2052 q

Állatállomány:	ló	45 db
	szarvasmarha	614 db
	sertés	962 db
	kecske	10 db
	méhcsalád	77
	kaptár	65
	méztermés	770 kg

A falu nemcsak a termelőtevékenység színterévé vált a 40-es évtized utolsó éveiben, hanem kibontakoztak az ádáz pártharcok méretei is. A nincstelenek és a törpebirtokosok a kommunista pártban tömörültek, a többiek pedig a kisgazda párt köré csoportosultak. A

mérkőzés 1948-ig, a fordulat évéig volt különösen szenvedélyes, később a kisgazda párt szétzúzásával a pártharcok elcsitultak és helyükbe lépett a közös gazdálkodási formáért folyó hosszú, még kíméletlenebb küzdelem. Ennek a nem kicsi feladatnak az úttörői a kommunisták, pontosabban a falu 7 családjának a tagjai voltak. Ők ugyanis 1948 őszén elhatározták, hogy 11 hold földjükön megkezdik szövetkezeti csoport formájában a közös termelést. Ekkor állatállományuk, felszerelésük még nem volt. Törekvéseik megvalósításának azonban útjába esett a falu leggazdagabb emberének - kulákjának -, Ladányi Árpádnak a személye és a vagyona. Ezért aztán, nem kicsinyeskedve, 1949. márciusában likvidálással félre is állították őt. Ezzel a nyitánnyal igazában kezdetét vette a község többi kulákja ellen is támadásuk súlya, minek következtében ezek elég hatásos leckét kaptak ahhoz, hogy elveszítsék lábuk alól a talajt a szónak igazi és átvitt értelmében is. Sajnos, azonban nemcsak őket érte az ostor csípése! Még ebben az évben elűzték Velancsics Antalt is.

A gazdasági és közigazgatási vezetés a személyi kultusz politikai csapdjába esett, s emiatt a falu népe szinte egyemberként volt kénytelen elviselni 1952-53 felejthetetlenül nehéz éveit. A felelőtlen, előre nem látó intézkedések úgy kifosztották utolsó szem terméséből a földet turó parasztokat, hogy negyed kenyérért közelharcot kellett vívniuk az üzletben, állataikat pedig az erdőben szedett makkon tartották. A beszolgáltatás súlyos terhe falunk népének többségéből kedvét szegett, kiábrándult embereket faragott. Alig győzték a tanácsháza írógépei gyártani az ilyen, sűrű egymásutániségben kiküldésre szánt cédulákat:

Felszólítás

Vág Községi Tanács V. B.felszólítja, hogy amennyiben 8 napon belül
.....tojás.....baromfi.....tej hátralékát nem rendezi, tojás hátralékát db-ként
1,40 Ft, baromfi kg-ként 28 Ft, tej 1-ként 3 Ft-ra felemeli és a kártérítést a pénzügyi szervek
végrehajtják.

Vág. 1953. május 28-án

V. B. elnök

Meg kell jegyezni, hogy a szerencsétlen gazdának vidékre kellett mennie, hogy
megvegye a beszolgáltatnivalót.

1955 márc. 7.

Kongatnak!

Jambusi sorok

Elpattan a húr, szétfeszül a lant...
Te búgj, te sikolts, éji vészharang!
Rémítőt bízok elkongatni rád:
Itt baj van, emberek!
Istenünket kisbetűvel írják!!

Hát meddig a bűn, szennyes áradat?
Emberszájon még meddig a lakat?
...Reményt ellopni már mégsem lehet!
A mákonyból elég!
Tetthez szólítlak, tépett emberek!

Csúffá lett Földünk és a Gondolat;
Vámpírok szívják véred, izmodat...
Nehéz a béklyó és rabszolgaság!
Hát jobbágyok vagyunk?
Csak pusztulnátok, új nevű basák!

Hogy ámokfutó lesz minden paraszt
S ez nép kétkézre fogja a panaszt,

Hogy új önkényúr új dézsmát szedet,
Ezért felelni kell!
Ne fussatok, elbújni nem lehet!

Szerelmünk, szép háromszínű szalag,
Milyen sokan de megcsúfítanak!
Új Dózsák, friss Petőfik ide ám!
Az öklünk megmaradt
Szétütni sok briganti derekán...

Mitől sokáig féltek eleink:
Most búsan a magyar ha szétekint,
Idegen nép igája nyúz, gyaláz...
Elég! Elég! Elég!
...Szilárd vár itt ma valamennyi ház!

Hiába surran gőgös taxitok,
Utánatok száll millió szitok!
...Üzött népem megint nádasba vágy!...
...Meg úgysem alkuszunk:
Mi gyökerestül vágjuk majd a fát!

Új forradalmat – a legszebbiket –
Köszöntök szebb jövőt hozó hitet.
Megint korlátlan úr lesz majd a jog!
Ítélezett a nép:
Gazok, börtönbe takarodjatok!

Soha nem fogjuk megtudni, a kötelességüket és foglalkozásuk szabályait jól ismerő parasztoknak miért kellett ilyen fajta kioktató biztatásokat küldeni, ha csak nem kimondottan bosszantásnak szánták őket: „Dolgozz jobban az új kenyérért, községed győzelméért!”

A nehéz idők krónikájához tartoznak azok a sorok, amelyeket a „Míg élt: előttünk járt üstökösfény;

Amit maga után hagyott: ösvény.” c. írásomból idézek:

„Paraszi népünk történelme hosszú időközön keresztül a földművesek életének mélypontjaként ismerte azokat az időket, amikor a pórnép állat gyanánt volt kénytelen húzni Básta szekerét. Ennyire alá még egyszer csak az 1950-es évek elején süllyedtek a falu viszonyai. Örök időkre figyelmeztető, soha feledésbe nem meríthető siralmas állapot volt ez.

Sok kízóeszköze, gyalázatos relikviája közt is a leggyászosabb volt az átkok könyve, a Beadási könyv. Nem hiszem, hogy volt ennél hazánkban valaha is gyűlöltebb fércmű az emberek kezében. Tűzbe is vetették többségét, már csak a múzeumok őriznek egyet-egyet, ezekhez is legjobb csak kesztyűvel nyúlni. Annyi, de annyi nehéz bűn tapadt hozzá, hogy én nem is merek most hosszan szólni róla!

Ha most mégis emlékezetbe idézem, csak azért teszem, hogy bemutathassam, volt ám annak a kornak is védangyala. Volt, aki ember tudott maradni a szörnyű embertelenségben. Azért akadt, aki arannyal írt, nem vérrel a fekete lapokra! Én ismertem azt, aki feltartotta a fejét, amikor mindenki behúzta a nyakát, s aki a mérget osztók közt balzsamot kent a sebekre. Köztünk élt, aki amikor Juszticia kezéből kiverték a mérleget, ő fölvette, hogy ismét jól játsszon.”

Kérdezhetnénk: ha annyira rettegetésekkel tele, terhes volt Vágon a gazdák helyzete, miért nem álltak be az Úttörő TSZ-be, ahol megszűnt volna a szorítás?

Válaszoljon erre a kommunista párt központi lapjának, a Szabad Népek 1950 április 22-i, majd az 1953 február 4-i számában megjelent kiadós cikke, amelyben fentről is, Rákosiék is józan mérsékletre intik a gyors sikerek ígézetében ide-odacsapkodó harcmodort folytató, a hatalom mákonyától megrészegülten vezetett Vági Úttörő Termelőszövetkezetet:

... a vági csoport...” súlyosan megsértette pártunk politikáját”... „Azok között a dolgozó parasztok között, kik jó szándékkal, elismeréssel figyelték a csoport munkáját s számosan a belépést latolgatták – a baloldali túlzás most kedvetlenséget, egyeseknél riadalmat váltott ki.” Más helyütt így folytatja a cikk: „Mindezt jól meg kell jegyezniök a vágiaknak. Különben a csoport magára marad, s ahelyett, hogy a szocializmust erősítené Vágon – a kedvetlenek, megriadtak, ellenséget sajnálók, kulákhöz húzók számát gyarapítja, előrehaladásunkat lassítja s önmaga alatt is vágja a fát.”

A fent idézett sorok hangneméből is kitűnik, milyen drámai feszültségek lázában égtek ezekben az esztendőkből az élet a faluban.

Aki kuláklisra került – volt, amikor 20 család is -, az elveszítette mindazt a jogát, amelyet az alkotmány számára is biztosított írásban: jogvédelmet, személyi szabadságot, magánélethez- és lakáshoz való jogát, stb. Ezeknek szinte mindegyike megjárta a börtönöket, bíróságokat ellenséges fogantatás okán.

Az 1952. augusztus 15-én nyomtatásban és képekkel is illusztrálva megjelent „A vági Úttörő Termelőszövetkezet élete és fejlődése” c. kiadvány is azt tükrözi, milyen tekintélyes hányadát kötötte le a kis csoport energiájának a falu kuláksága ellen vívott küzdelem. Gazdálkodási sikerekben pedig volt, mit nézni a falu kívülállói közül elismeréssel figyelőknek. A csoport ugyanis 1951 májusában már 194 holdon gazdálkodott. Harmincegy családból 52 tagja volt és csakhamar 342 holdra bővült a területe, vagyona pedig 889348 Ft-ra rúgott. Év végére 54 szarvasmarha, 14 ló, 119 sertés és ezer baromfi gazdájának mondhatta magát. A továbbra is szép ívelésű anyagi felemelkedéssel még sincs arányban a példájukat követő, közösbe kívánczó családok száma. Egy görcsbe rándult község élte ekkor nehéz éveit. A túlzásokban jeleskedő baloldaliságon kívül más nyomós oka is volt a tagnövekedés befagyásának. Az 1956-os forradalom is visszahúzólag hatott.

Ekkor pedig az történt, hogy visszajött a jogtipró módon elűzött Ladányi J. Árpád a család ellenségeinek megleckéztetésére. Egyelőre csak ígéretet tesz a bosszú végrehajtására, de erre az események más irányba fordulása miatt nem kerülhetett sor

Az októbertégi napok zűrzavara ismét felszínre dobta a lelkek mélyén még mindig dolgozó osztálykülönbözetből fakadó ellenérzéseket. 1956. október 27-én ugyanis megalakult a falu vezetésének szándékával egy Nemzeti Tanács, amelyen a jobb oldal színei domborodtak ki. Másnap ez ellen lépett fel a baloldaliak egyik képviselője és a fejlemények vészterhesek lettek, küszöbön állt a vérontás tragédiája is. Ezt meghallván, október 29-én, hétfőn a kora délutáni órákra összehívtam a falu lakosságát a tanácsháza elé és a lépcsőről a következőket mondtam el:

„Kedves Magyar Testvérek!”

„Az öt nap óta folyó sok drága magyar vér, a hősök iránti kegyelet és gyermekeink, nemzetünk jövője iránt érzett felelősség arra kötelez most mindenkit, hogy ezt a gyűlést nyugodtan engedjük lefolyni. Igyekezzünk indulatainkat lehűteni és a higgadtak mérsékletével csillapítsuk le a kedélyeket, hogy szót érthessünk. Erre azért van szükség, mert a falu nyugalma, személy- és vagyonbiztonsága érdekében végre nekünk is meg kell választani azt az új Ideiglenes Nemzeti Tanácsot, amely az egész község egyöntetű akaratát és bizalmát élvezheti. Nem hatalmi vetélkedés sugalmazta és sugalmazza a Nemzeti Tanács tagságát, csak egy mindnyájunk érdekét szolgáló nemes, szent ügy, hogy e súlyos percekben ebben a faluban egyetlen és semmilyen életben és vagyonban kár ne essék, hogy a meginduló

élet és hivatali apparátus előtt ajtót nyisson, amíg más intézkedés nem történik. Feladata az lesz, hogy őrseget állítson és annak a legszentebb magyar kötelességnek a levezetése, melynek szenvedő és éhező magyar testvéreink élelemmel való ellátásában kell megnyilvánulni. Tudom, erre önöket nem kell biztatni, mert ki lenne, aki nem érez mélyen egyet magyar testvéreinkkel, akikkel szemben nem szűkmarkúan, de testvéri bőkezűséggel kell éreztetni szolidaritásunkat.

Engem a falu minden egyes tagja iránt érzett féltés és szeretet állított önök elé, ezért kérek mindenkit, tegye le a szombati igazságtalannak ítélt I. Nemzeti Tanács iránt esetleg idehozott személyes bosszúját. A holnapot nézzük és a falu nyugalma, melyre most oly szükség van! Jelszó: szeretet! Vegyünk példát más faluk és városok tanácsválasztó gyűléseinek higgadságáról, önuralmáról és fegyelméről! Ha ezt megígérik, felteszem a kérést: Szélesen demokratikus alapon válasszák meg, kiket akarnak vezetőiknek elfogadni. Igen, kérem önöket, képviseltesse magát községünk minden rétege:

Különböző vagyonú,

Különböző foglalkozású

Különböző életkorú

Különböző véleményű

Különböző világnézetű

És a falu különböző részein lakó dolgozók.”

A választás rendben megtörtént, az emberek megnyugodtak és a veszély elhárult. Én is megkaptam a magam büntetését: 26 napi munkabérem kötelező lefizetése formájában.

Ami mégis történt, azt is idegenek tették. Egy páli ember például a falu közepére állított Sztálin-szobrot döntötte le, a mások a falun átvonulva hagyták el az országot. Ezek között volt egy ménfőcsanaki fiatalember, aki az egyik istállóban éjjel megölte a barátját, hogy elvehesse csizmáját és karóráját. A holttestet utána az udvaron levő trágyadombban tüntette el, majd egyedül ment tovább Nyugatra. A mi falunkból is kiment mintegy 15 fiatal, de nagyrészüket kiábrándultan hamarosan vissza is tért kiruccanásáról.

Falunk szocialista átalakulásának megtorpanásában szerepet kaptak az elmondottakon kívül más tényezők is. Kétségtelen, hogy voltak a közös gazdálkodással rokonszenvezők szép számmal, csak a kezdeményezés felelősségétől féltek egyrészt, másrészt pedig nehezen tudták magukban is legyőzni az ősi tulajdonhoz való ragaszkodás magasztos érzését. Aztán meg a „hátha becsapnak”, meg a „mi lesz, ha mégse sikerül?” kérdése is ólomsúlyként nehezedett rájuk.

Így aztán hiába volt fejlett agrotechnika, gépek sokasága, a mi embereink nem voltak járatosak sorsuknak gyökeres átfordításában, régi szokások, szemléletek megváltoztatásában. Ehhez még további lelki megdolgozás kellett.

Ebből pedig nem volt hiány. Szívósan agitálták a falut a Győrből kijáró munkások, akik hol itt, hol ott próbálták betörni a mozdulatlanság jegét. Még ez sem bizonyult elég hatásosnak. A megyében, a járásban, a közvetlen szomszédságban megindult frontális zajlás hozta végül is mozgásba falunkban is a sorsfordító eseményeket. Ezeket kissé részletesebben mondom el.

Az előző – 1958-as – esztendő hallatlanul nagy tavaszi szárazsággal igen sovány termést hozott. December hava végig és az újév napja is szokatlanul meleg volt. Január pedig nagy esőkkel ígéretes termést helyezett kilátásba. Jókor jött a híre annak is, hogy a községek zöme már szocialista útra lépett. Február 14-én például 94 ilyen falu volt Győr-Sopron megyében. E napon vette kezdetét nálunk is a nagy átalakulás. Szervezőgárda szállta meg a falut, másnap, vasárnap délután egybehívta a tekintély és megértés dolgában élvonalbeli gazdákat elbeszélgetésre. A 26 közül tizen még aznap aláírták a belépési nyilatkozatot.

Másnap, 16-án már 250-en tettek hitet elhatározásukról, csupán négy család maradt távol a közös döntéstől. Tehát igen rövid idő alatt termelőszövetkezeti községgé lett Vág is. Az igazságnak tartozok, ha a faluban hallottak alapján elmondom: sokan tele aggodalommal, félve, titkolt könnyezések közepette léptek a merőben új útra. Álmatlan, kérdőjeles éjszakák gyötrő látomásai kíséretében élték át a történelmi életformaváltás lelki rendüléseit.

A falu közös gazdaságának neve a korábbi kis csoport jogörökségének jeleként: Úttörő Termelőszövetkezet.

Az időjárás pedig azt se tudja, hogyan tehetné kellemesebbé az emberek szájízét: ez ideig rendkívüli ez a tél, nem esett egy szem jó sem, az utakon, dülök csapásaiban akkora por volt, mintha csak augusztus lett volna. Az esztendő – 1959 – további folyamán is szinte két kézzel fogadta simogató, ajándékosztó kegyeibe az időjárás az új közös gazdaságot, mintha csak azt akarná érzékeltetni, hogy ne féljete, jó útra léptete, ez a gazdálkodási mód eredményesebb a réginél, lám, már az első nyár is milyen bő termést adott!

1960 szintén rendkívüli gazdag terméssel jutalmazta a közösben dolgozó tagok egyre szívesebben végzett munkáját.

1959 után 1973-ig

Az időjárás áldást osztó kegyei ellenére – ahogy általában az emberek beszéltek – a tagság megelégedettsége komoly kívánnivalót hagyott maga után a vezetők irányítási módszere és az újszerű adottságokhoz való rugalmas alkalmazkodó készség tekintetében. Az azonos vagy rosszabb természeti feltételekkel gazdálkodó szomszéd falvak: Szil, Páli, Kemenesszentpéter termelőszövetkezeteinek eredményeit sóvárgó irigykedéssel szemlélték zárszámadáskor a vágiak. Pedig ők is dolgoztak becsülettel. Így hát a községből csurránzó jövedelmet a háztáji gazdaságnak az állattartásból származó bevételeivel pótolták. Nem is maradtunk el a gyarapodásban más községektől!

Az 1960-as években teljesen kicserélődik falunk régi, évszázados képe. Sorra ledőlnek a zsuppos-nádas, tömésfalú házak és egy soha nem látott hatalmas megújulási lendülettől hajtva modern, nagy, szinte hivalkodó kőházak sorát emelik helyükben. Új utcákat nyitnak a fiatal építkezők a Szanyba vezető úttól északra: Szabadság u, Béke u. Ekkor kerül sor a többi utcák nagy foghíjainak a beépítésére és a házak sokaságának komforttal, kényelemmel való korszerűsítésére.

Amikor pedig a 60-as évek nagy építkezési láza lecsillapodik, a 70-es évek rohamosan emelkedő jómódjának bizonyítéka, az autó gyors elszaporodása válik jellemzővé.

Míg a fent leírt fejlődés a maga biztos útján haladt előre, az Úttörő Termelőszövetkezet vezetői egymást váltották, de a vaskalapos toporgás csak nem akart szünni sehogy sem. Jól szemlélteti ezt az is, hogy amikor a falu egyik veszélyesen kanyargó útszakaszának megszüntetése céljából 200 négyszögöl terület átengedésére lett volna szükségünk, hosszadalmas huzavonával gördítettek akadályt a közút megépítése elé. Erőt pazarló árokásás, visszatemetés, újra kiásás értetlen láncolata után valósulhatott meg csak a Hazafias Népfrentbizottság igen szívós szorgalmazása révén. Jó néhány évig sikerült ezzel párhuzamosan a régi és az új út között felszabadult kis területen a községi Wathay-park ügyét meglékelniük. A rugalmasság hiánya visszatartotta őket más előbbre vivő lépés megtételétől is.

Említésre méltó, hogy 1963. december 5.-től kezdve igen szigorú telünk volt, s eltartott 1964. március végéig. Még József-napkor is vígan lehetett járni a Holt-Rába jegén.

1965 tele viszont már igen enyhe. Áprilisban a nagy esőzésektől a Rába régóta nem látott magasságot ért el: 24-én a híd lábánál levő mércén 440 cm-es volt a vízállás. Vágnál a

töltések félmagasságáig jött fel a víz, de Rábasebest csak nyúlgát emelésével lehetett megmenteni. Az első nagy árhullámot követte a májusi és a júniusi, amely 10-én 370 cm-rel tetőzött. Nagy védekezési munkálatok folytak a veszély elhárítására. A férfiak június 6-án, pünkösdvasárnap hideg, szeles, esős ünnepén is megfeszítve dolgoztak a gátakon és a Páli úti homokgödörben zsákok megtömésével a buzgárok elfojtására. Az eső pedig folyton ömlött, egész tavasszal alig volt napsütés. Víz, víz mindenütt, a mezőkön is csillogó tenger állt. A folyó negyedik nagy árhulláma augusztus 5-én 410 cm-t ért el. A Holt-Rába sem volt még soha ekkora.

Alig hogy elmúlt a vízzel folytatott hosszú küzdelem, új baj jelentkezett. 1965 október 19-től november 20-ig a falu és a környék ragadós szájs- és körömfájás miatt teljes zárlat alatt állt. A faluból még a határba sem lehetett kimenni. A forgalom teljesen leállt. Templom, daráló, kocsmá nem fogadhatott senkit. A Rába hídon kettős sorompóval katonaság őrködött. Egy háznál és a közös gazdaság istállójában ütötte fel a fejét a betegség.

Még szolgáltatott ez az év más rendkívülit is: szokatlanul korán és hevesen köszöntött be a tél. Már november 13-án havazott és keményen fagyott. Igen sok őszi munka maradt félbe. November 22-én sokáig emlékezetes zimankós hóvihár tombolt.

No aztán 1966 mindent helyre akart hozni: már február olyan nyárias, hogy 16 fokos melegben kuruttyoltak a békák, dörgött az ég és fecskét lehetett látni. Sok virág kinyílt és megjelentek a kellemetlen legyek is. Igen rövid és enyhe volt a 66/67-es tél is.

1967 március 24-én Vág és Rábasebes közös tanácsi irányítás alá kerül. Ekkor portalanítyják első utunkat a külvilág felé Vág-Páli között.

Egy a halhatatlanok közül
/ A vitéz vági Wathay Ferenc emlékére/

Barbaházán szól a zene.
Holdvilágos, furcsa éj van:
Anna úrnő mulatozik
Omladozó nagy kastélyban.

Milyen is e vigadalom!
Wathay úr, férje távol:
Lóháton ment Csesznek-várba
Töröküzni hazából.

Gyere haza, édes uram,
Milyen vígan élünk, lám mi,
Hagyd a véget, veszélyt, várat,
Siess rögtön lakomázni!

Üzenetre ez a válasz:
Mondjátok meg, tisztelem őt,
Hazaérek rövidesen,
Jakab-napra, he nem előbb.

Ugye mégis itthon legjobb?
Mindened van, élhetsz vígan.
Nem vérezel. Enyelgünk csak
Szerelmünk víg napjaiban.

Anna úrnó parancsára
Kezd a vígság kerekedni:
Mulass, férjem! Jer táncolni!
Nem halunk meg soha se mi!

Fejérvárott nagy veszély van!
Jaj, hol van a nemzet karja?
Anna úrnó férjét látni
Hej, hiába is akarja!

Bátran harcol hős Wathay:
Hull a török, ámde sok van;
Vitézkedik leheletig,
El nem bújik nádasokban.

Sztambul foglya nem mehetek,
Te csak türiél, édes Annám!
Boldog lennék, ha zárkámát
Jóvoltodból itt hagyhatnám.

Próbálkozzál kuldulással,
Tudod, a pénz itthon szalad,
Váltságdíjat nem küldhetek,
Hogy tartanám névnapomat?

Nem mondok én oszporáért
Törököknek magyar áldást,
Sírom mélyén várom inkább
Vitézkertben a virágzást.

Fekete Toronynak rabja
Korán ébred, festeni lát,
Nem pihen meg, énekelget,
Megír vagy száz históriát.

Fut az idő. Barbaházán
Csendesebbek az éjszakák.
Úrnője is fakul, öreg:
Napról-napra sokkal mélább:

Eszében csak azt forgatja:
Ura virág, ő meg herved.
Amaz élte nevelkedés,
De ő semmit hátra nem hagy.

Anna úrnó végét járja,
Remegősen ludtollat kér:
Temessetek névtelenül,
Uramnak jár ki a babér!

Az év nyara száraz, meleg, a Rába vize igen kellemes. Gyönyörű, igazán „lángoló” nyár van.

1969. január 26, és március 16 között adózott a község lakossága a falu nagy szülöttjének, a végvári költő-vitéz Wathay Ferencnek emléke előtt 400. születési évfordulója alkalmából. Az emlékkiállítás, a várkapitányát ünneplő Székesfehérvár múzeuma bocsátotta rendelkezésünkre.

Ebben az évben ültetjük el az első fákat az iskola tanulóival és a népfront aktivisták közreműködésével a Wathay-parkban.

Júniusban kap új nevet a vági utcák egy része. Utcáink neve a mellékelt térképről olvasható le.

Az Úttörő TSZ az elmúlt évtized során sem tudott úgy megerősödni, hogy megtarthassa önállóságát. Inगतag helyzete felkeltette a szanyi tsz érdeklődését. Ennek ugyanis rosszabb természeti adottságai voltak és jövőjét ígéretessé kívánta tenni Vág és Rábasebes magához kapcsolásával. Az egyesülés tárgyában 1969. szeptember 13-án megtartott szavazáson 209 igennel döntöttek a vágiak a 70 nemmel szavazó ellenében a Szanyi Dózsa Termelőszövetkezetbe való beolvadás mellett.

1970. szeptember 1-jén nyitja meg kapuit az alsó tagozatos tanulók előtt az 1969. július 13-a óta épült új iskola.

Az új vendéglő is ebben az évben /márc. 9./ kerül átadásra a Szanyi és Vidéke Áfész tulajdonaként.

A Wathay-park végső kialakításához a felszántás 1970. ápr. 29-én történik meg.

Az öregek napközi otthona 1972. szeptember 18-án kezdi el működését a Ladányi-féle kastélyban 30 rászorulóval.

1972/73-ban igen enyhe, száraz télben részesített bennünk az időjárás kegye.

1973 április 15-én megszűnik a Vág Közsgéi Tanács önállósága is. Szanyi központtal azóta öt község alkot közös tanácsot, amelyben a mi falunkat kezdetben 8 tanácstag képviseli. A község életének története tehát ismét új határkőhöz érkezett. Kezdetét veszi a Szanyból irányító központi vezetés újszerűsége. Korszerűbbé válik a közigazgatás és eggyel több szál fűz bennünk Szanyhoz.

1973 után

Mottó: Uram, áldd meg, akik
kis faluban élnek,
Kitalálójáról
Ám feledkezzél meg!

Groteszknek is nevezhető az a kép, amelyet Vág község képe ezekben az években nyújt a szemlélőnek. Furcsaságát az képezi, hogy lát az ember egy települést, amely egy időben épül és pusztul. Gazdagszik, mert továbbra is új létesítmények születnek, növekszik az anyagi jólét, szebbek a lakások, nő az autók száma. Pusztul, mert nincs munkalehetőség, messze városokba jár és rohamosan oda is költözik a fiatal dolgozók nagy része, öregszik a lakosság, hogy a lélekszám.

Álljon itt néhány adat ezen ellentmondásos tény igazolására!

1947-ben 281 ház állt, a 70-es években 328 a családi házak száma, s ezeknek 34 %-a 1945 után épült vagy nyert lényeges átalakítást, tehát a faluban minden harmadik ház újnak mondható. A gyermekek nem ismerik a szekeret, de minden 10 lakóra esik egy gépkocsi. 5550 m hosszú betonjárda véd bennünk a sártól. Az életmód már az egészségre ártalmas, jellemző a túlzott italozás és túltápláltság, valamint a pihenést nem ismerő munkatempó. A pénzszerzés rabokat formáló hajszája, a soha nem látott jólét következtében sajnos az érzelmi, a lelki élet viszont sivár lett, megszűnt a magasztos eszmények utáni vágyakozás, a magasabb

műveltség utáni törekvés, az olvasás öröme, az elemi tekintélytisztelet, a közösségi élet ápolása, még a rokoni kapcsolatok is lazulásnak indultak.

De az is tény, hogy kora hajnalokon elindulnak a vágiak csapatai, hogy Győrben, Csornán, Szanyban és sok más idegen helyen álljon munkába. Pedig egy felmérés tanúsága szerint a gyermekek 74 %-a jönne vissza szívesen a szakvizsga megszerzése után, hogyha megtalálná szülőfalujában a normális megélhetési feltételeket. Sajnos, ilyen már Vágon nem várja őket, így hát elkerülnek a városba, ott letelepednek, ott is maradnak. Csak a gondolataik járnak haza szüleik házához, gyermekkori játékaik színhelyére és a kies Rába parti bölcsőhelyre.

A fiatalok elköltözésének következménye az, hogy alig van már születés, a falu nagyrészt az öregek élettere csupán.

Egy kis visszapillantás szépen megvilágítja a lakosság számarányának meredek zuhanását. Még 1947-ben a lélekszám 1370 volt, 1960-ban 1210, 1970-ben 1048 lelket számláltak össze. 1980-ban már csak 887 ember élt a faluban. Az elöregedés hű tükörképe ennek a népességnek a foglalkozás szerinti megoszlást bemutató csoportosítása: iskoláskor alatti kisgyermek 50, általános- és középiskolás, valamint szakmunkásképző intézetek növendéke 230, aktív termelészövetkezeti dolgozó 90, ipari munkára vidékre jár 220, itthon értelmiségi munkát végző és egyéb közalkalmazott 50, nyugdíjas 247.

A népesség csökkenésének beszédes bizonyítéka az a tény, hogy évek óta rendszeresen kétszerese az elhalálozás a születések számának.

Az apadás gyorsaságát és egyben méreteit is mindennél jobban érzékelteti az általános iskolai tanulólétszám alakulása:

1948/49-ben	204 fő	Rábasebessel együtt. / A vági adat általában úgy kapható meg, ha
1949/50	193	20-22 főt levonunk. /
1950/51	192	
1954/55	143	
1956/57	133	
1960/61	129	
1961/62	139	
1962/63	143	
1963/64	158	
1966/67	194	
1967/68	185	
1969/70	170	
1970/71	162	
1971/72	151	
1972/73	140	
1973/74	138	
1975/76	124	
1976/77	115	
1977/78	110	
1981/82	78	
1983/84	77	

Nehezíti az életünket, hogy sorra elfogytak Vágról az egykor jó hírű és nélkülözhetetlen kisiparosok. Nincs már cipész, szabó, kovács, asztalos, stb. Sok fontos iparcikk és gyógyszer beszerzéséért vidékre kell utaznunk, sokszor a városokat kell felkeresni.

Mindez a hiányosság annak a szerencsétlen, fentről előre meg nem látott hátrányokkal járó településpolitikai intézkedésnek a következménye, amely a mi nagy múltú, és a jövőt

illetően jogos reményeket melengető falunkat is az aprófalvak szomorú sorsára jutatta, lakosságmegetartó erejét megcsapolta, lakóhelyi közérzetünket megrontotta.

A visszahúzó erők ellenére is látványos előrehaladásunk annak az eredménye, hogy a vági embereknek dicséretes a ragaszkodása a szülőfaluhoz. Igyekeznek mindenki tanúságot tenni a falu mellett, ahol továbbra is élni akar. A község gyarapodásának íve így nem tört meg az 1970-es évek során sem. Ezt tanúsítják a helytörténeti krónika alább lejegyzett fontosabb eseményei:

1975 novemberében 90 palack tárolásár alkalmas gázcsere teleppel gazdagodik a falu. Költségét közadakozásból fedezték.

1976/77 tele is nagyon enyhe.

1977 májusában ad vizet az iskola udvarán fúrt új artézi kút, amely hatszáz-ezer forintba került. A lakosság önkéntes adományokkal járult hozzá a falu egyetlen egészséges víznyerő helyének a létrehozásához.

1978. május 6-án temetik a falu egyik legellentmondásosabb, s egyben legregényesebb életű volt lakójának, Ladányi J. Árpádnak hamvait. Mielőtt végső akarata szerint visszatért a vági földre, kalandos életútja során a faluból elűzve páratlan gazdasági szaktudásával keltett életre több közös gazdaságot is, miközben itthon a mienk is örökös gondokkal küszködött.

1978 május-június-július igen hideg és esős. Késik minden termény érése, betakarítása.

1978/79 tele egy évtizedes enyheség után ismét igazi nagy tél!

1979 január 28-án egy 20 éves pápai betörő kirabolja az iskolát, ahol 11 zárat tör fel és 2500 Ft-ot rabol.

1979 március 8-án kezdődik a volt tejcsarnok átalakítása falumúzeum céljára. 110 ezer Ft-ot költ rá a tanács. Ennek az évnek június 29-én nyílik meg a falu és minden más érdeklődő előtt a gyűjtemény, amelynek gazdag anyagát 30 évi munkával takarítottam be, hogy a felnövekvő ifjúság méltó műhelyet találjon a történelmi tanulságok kimunkálására. A lelkesítő eseményt nagy tetszéssel tálalják az újságok augusztusi számai is. 1979-ben a tanács burkolt úttá építi a Nagy, a Petőfi és a Kisvág utcákat / 60000 Ft /.

1980. június 8-án tartott választások után jún. 17-én alakul meg a Szanyi Nagyközségi Közös Tanács 50 taggal, ebből 8 vági.

1980 júniusában szélesítik meg a falun átvezető Lenin utcát.

1980. november 1-jén kerül a templom elejének jobb oldalára a II. világháború vági áldozatainak emléktáblája. 36 ezer Ft-os költsége a falu nagylelkű adományaiból tevődött össze. Készítette: Tóth István, Csorna. Avatóbeszédemben kegyeletteljes hangon köszöntöttem a csatamezőkről jelképesen hazatért véreinket: „Vág község a mai napon különösem szélesre tárja szívének kapuit. Rég elsiratott, messziről jövő és véresen érkező fiait most örökre bezáruló ölelésébe fogadja.

Közel 4 évtizede mentek el azzal az erős vággyal, hogy majd hazajutnak, de – sajnos – sorsuk azt a szerepet osztotta rájuk, hogy áldozattá váltan csak gránitba vésett aranybetűs nevek képében térhettek haza. Fialat életük virágát kettétörte a könyörtelen háború. Rajtuk igazán beteljesedett az ismert ének minden keserősége:

Nem lesz egy tenyérnyi föld sem pusztá síromon,

Elesett katonák teste lesz a vánkosom.

Ahová le fognak tenni, síromra nem borul senki,

Senki, aki él.

Tavasza sem fakaszt rám zöldet,

Elhordja rólam a földet messze majd a szél.

Most hazajöttek, hogy a hideg kő nyelvén bár, de örök mementóként hirdessék: béke kell a világnak!

Hazajöttek, hogy ezentúl már köztünk legyenek és a falu közepén naponta fogadják főhajtással kifejezett szánakozásunkat.

Hazajöttek, hogy ismét végigjárják a jól ismert utcákat, a könnyes szülőházat, az egykori barátokat, és megköszönik mindenkinek a szíves áldozathozatalt, amellyel hazasegítettük őket. Köszönik, köszönik ők, nektek, jó vágiak, kedves földiek a hozzájuk való ragaszkodásokat.

Mind a HATVANAN, ti aranyozott nevű vágiak!

Hazajöttetek és mi szeretettel köszöntünk benneteket. Mától kezdve mi vigyázzuk édes szunnyadástokat, aludhattok már békében.

Mi pedig, akik most ünnepélyesen felavatjuk és birtokba vesszük emléktáblátokat, egy perces néma tiszteletadással rójuk le emléketek előtt a kegyelet adóját.”

1980 szeptember 1-jén megszűnik a vági iskola önállósága, beolvad a szanyi iskola igazgatási egységébe.

Az 1980-as év mindvégig kifordított időjárási képet mutat: egyik évszak sem igazi. Kevés a napfény és a meleg. A szőlő egy része nem érke be, szedetlen marad. Már november elején hóviharak vannak. Csak az év vége igyekszik valamit pótolni az enyhességgel.

1981 időjárása helyrehozza az előző év hiányait: meleg, száraz nyár „édes” szürettel.

1981. szeptember 17-én tartott népfrentgyűlés hangot ad a fulladozó falu segélykiáltásainak: a fiatalság elköltözik, fogy a lakosság, nincs semmi visszatartó erő!

1982. május 28-án a Vágon ülésező nagyközségi közös tanács is foglalkozik a falu helyzetével, amelyet adatok alapján ecseteltem. Viharos jelenetekben gazdag ülés volt!

1982. november 21-én a Wathay-parkban és a falu utcáiban nagy arányú fásítást végez a tanácstagok résztvevő irányításával a falu lakossága.

1982/83 tele szokatlanul enyhe. Január 31-én dörgéssel, villámlással nyári zápor volt.

1984. szeptember 28-án a hazafias népfrent átadja az iskola úttörőinek csapatuk névadója, Kossuth Lajosnak a mellszobrát, amelyet falunk nagy barátja, a Vágról származó Molnár László budapesti lakos adományozott a községnek. A szobor köré hangulatos ligetet is létesítettünk.

1984. október 18-án, a hazafias népfrentgyűlésen szenvedélyes harc indul a szép faluképet szemteléssel csúfító felelőtlen emberek ellen.

1985. február 8-án, a Dózsa TSZ 1984 évi zárszámadásán a gazdálkodás egyensúlyának helyrebillenése következtében mutatkozó anyagi felfelé ívelés láttán az emberek első ízben adnak hangot megelégedettségüknek. Hosszú idő óta ez új reményekre jogosít bennünket.

1985. január 1-től március 25-ig nagyon hosszú, igen kemény telünk volt. A mínusz fokok rekordokat döntöttek meg. -25° . Sándor és József napon is erős havazás volt. Súlyosak a fagykarak; szőlő igen kevés lett.

1985. december 13-án nyílt meg a modern, új ABC-bolt.

1985. december hava igen kellemes, enyhe.

1986. február-március-április hűvös, kellemetlen, rossz tavasz.

1986. április 15-én nyírfákat ültetünk az ABC-bolt elé.

1986. április-május-június hónapokban szorgalmas társadalmi munkával, a fiatalok önzetlen segítségével 435 munkaórát áldoztunk a szeméttel küszködő falu rendjének megteremtéséért és a helytörténeti gyűjtemény tájházzá bővítéséért.

1987-ben január 12-én szörnyű hóviharral kezdődött a tél. Sok havat és hosszú ideig tartó hidegeket zúdított ránk. Csak március végén enyhült meg az idő.

Miután a falu társadalmi átrendeződése lényegében lezajlott, az életmód korszakos változásainak eredményei megszilárdultak és a politikai harcok is rég elcsitulnak, az élet folyásának lüktető ritmusa már halkabb – de nem lassúbb – ezekben az években. A gazdasági

élet területén ugyanis felgyorsulást tettek szükségessé az eddigi életszínvonal tartásának nehezebbé vált feltételei. A pénzért való hajsza további növekedése már-már lélektelen géppé kezdi formálni a vági embereket is, és az anyagiak megszerzésében megnyilvánuló különbségek határai látványosan széthúzódnak. Nálunk is feltűnnek már az új milliomosok és megjelennek az élet terhei alatt görnyedező kispénzüek. Ez utóbbiak száma a falu elöregedésének velejárója, mivel nő a magukra maradt kisnyugdijasok aránya. A szociálpolitika felsőbb és helyi intézkedései csak a felszíni szépítés terén értek el eddig eredményeket.

A falu és lakóinak nyelve egymástól elválaszthatatlan egységben élnek, tehát a nyelv képe is a község történetéhez tartozik. Eredetien vági ez a nyelvi világ, hiszen benne van a falu neve is:

Leszek és még Vágon bíró, de csak koldusbíró!

Ezt a szólást általában az mondja nálunk, aki olyan tisztséget – társadalmi megbízatást – vállal, amivel csak a gondja lesz nagyobb, de az anyagi haszna nem.

„koldusbíró” - a helyi koldusok képviselője volt, akinek meg kellett akadályozni a vidékről jött koldusok kéregetését; ilyen feladat teljesítése során öltre is ment velük. Nem egy esetben fordult elő, hogy ő húzta a rövidebbet.

Vági veréb –páli kánya

Kölcsönösen feleselő falucsúfoló a két szomszéd község közt. Története pedig az, hogy a vágiak egyszer búzát vittek a soproni vásárra. A városba érve verebek szegődtek a nyomukba, mert a kilyukadt zsákból potyogott a szem. A kocsisok az ülésből visszanéztek, és csodálkozva mondták: Nézzétek, eljöttek velünk a vági verebek is! No a huncut páli szomszédok csúfolták is ezért őket: vági veréb. De a vágiak sem hagyták ám magukat és így feleltek nekik: páli kánya.

Áll, mint a vági lány.

Annak szemléltetésére használják a mondást, ha azt akarják kifejezni, hogy az oszlop vagy a karó szilárdan áll. Eredete: Egy apának két lánya volt. A kérő a kisebbikre pályázott, de az apjuk leintette: a másik mehet, ez még hadd álljon.

Amerika, Kanada vági ember csak oda.

A huszadik század fordulójának idején a nagy nyomor miatt Vágról sokan vándoroltak ki az óceánon túlra a jobb megélhetés reményével. A fenti szólással fogalmazták ezt meg a környéken. Ma már a jelentése áttevődött annak a kifejezésére, hogyha valakinek jó sora van, neki már itt is Amerika van. Pl.:

- A szomszédéknak is megjött már az új kocsijok

- Na, ugye, Amerika, Kanada vági ember csak oda.

Hol Szentpéter Vág, Ott Sebes.

Értelmes mondattá fűzött szójáték a Rába partjain három egymáshoz közel fekvő, szinte egy bokorban ülő falu nevéből.

A beszélt vági nyelv egyéb sajátosságait lehet megfigyelni:

1. A köznyelvtől eltérően kedveli az ajakkerekítéses kiejtést: összö, tógyö, üdő, köllött
2. Toldalékhang használata: innejd, onnajt
3. Kettőzés: mezző, hallad, utána, alapossan
4. Affrikálás: főcsördül /felserdül/, gyut /jut/, várgy /várj/
5. Ragtalan a tárgy: bab szedni, széna kaszálni
6. Raghalmozás: aztat, eztet
7. Rag töbe olvasztása: szarvája májája
8. A kell ige ragozása: köllöttem, köllöttünk
9. Káromkodáspótló szavak használata: szentuccsa, az istállóját! Mákoslencse

10. Jellegzetesen vági szókincs-bemutató:

peig-pedig, reterát-árnyékszék, összeakasztás-öltés, hajó-csónak, hegyé-fölé, hegyett-fölött, hömbölgő-hempereg, gurgó-henger, izik-kukoricaszár le nem rágott része, szapirka-sziporka, geggyüli-gonozza, rühelli-röstelli, megduzza az orrát-megsértődik, hidor-söpör, jó keréken áll-részeg, langaló-lángos, kurugla-szénvonó, pemet-szokracsapó, sedret-féloldalasan megy, hetfe-hétfő, rokona az ürgének-hasonló hozzá, böszme-bugris, vakabula-buta;nevetlen, dudog-duzzog, teráta-rosszül öltözött, hőroget-indulattal kiabál, pazol-pazarol, tutor-rossznak okozója, észér-kapzsi, kundiskodik-titkon keres, ötöt-öt, mink-mi, merföött-szerföött.

Valakinek szellemi vagy testi épségét lebecsülő, elmarasztaló kifejezések: düddő, tötöne, süttülülü, teszlefoszla, helehóla, ketle-kotla, kelekóla,csetebota, türüsz mürüsz tatri

Mottó: Valami vajúdik, kinja arcom veri:

Készülődök én is Újat fürösztelni...

Az 1988-cal kezdődő idők

1988 elérkeztevel új korszakváltás küszöbére érkezett az ország. Ez időre ugyanis sorra megérettek és fejünkre hullottak a korábbi hibás vezetés felelőtlen, hozzá nem értő, rövidlátó és a talmi gazdagságot pazarlóan megjátszó irányítási munkájának keserű gyümölcsei. Az ország nyakig áll a külföldi adósságban, és módszeresen eldugultak a politikai, társadalmi, kulturális és gazdasági fejlődés szelepei. Nagy adók, folyton emelkedő árak, növekvő infláció és időnkénti áruhiány egyre lejjebb szorítják az életszínvonalat. Néhány tűzoltó munka gyanánt életbeléptetett enyhítés ellenére tovább feszülnek a szociális gondok. Közérzetünkre ezen kívül nyomasztóan hat a közmorál romlása is. Város és falu vágyakozón tekint a kibontakozás és általános reformok ígérete felé, de a sovány remény nemigen deríti fényre a közeli jövőt.

Ezzel szemben a múlt tanulságai egyre tisztábban világosodnak fel előttünk. Ennek summázata pedig sokunk véleménye szerint az, hogy ez esetben az egypártrendszerű országvezetés a saját csapdájába esett. Azáltal ugyanis, hogy egy hamisan és önző módon értelmezett demokrácia ürügyén szemellenzősen elüzte maga mellől a bírálat, a kontroll és segítő együttműködésnek a széles néprétegek alaptermészetében szunnyadó lehetőségét, igencsak mélyre süllyedt a hibák ingoványában. Az a téves gyakorlat, miszerint az igazság és erkölcs csak egyetlen, a saját ideológia területén található meg, súlyos krízisbe zavarta az ország lakosságának lelkivilágát. A tömegek így megfélemlítetten és évtizedek alatt elfásulttá váltan meg sem próbálták jelét adni a politikai érettségnek és a nemzeti köztudatnak. Ennek egyenes következménye már az, hogy alkotmány adta jogunkkal sem éltünk, vészjeleket sem adtunk, rosszállásunknak még a hangját is elhallgattattuk magunkban, ami aztán a szavazatok alkalmával a 100%-hoz igen közeli igenlő arányban nyert kifejezést. Hej, de megbűnhödtünk érte!

Végül maga a vezetés szeppent meg imigyen felkiáltva:

Magyar, lehet ám másképpen gondolkodva is szolgálni a szocialista hazát és az emberi haladást!

Vágon is húsunkig érződik a rosszra fordult világ, vagy talán még jobban is sajog, mint máshol, mert csak tetézi amúgy is nagy hátrányainkat. A falu lélekszáma tovább apad, az itt élő lakosság öregszik és elszürkül, építési kedve lelohadt. Csak a megélhetésért folyó küzdelem és a gondok váltanak új színeket. Eddigiekről való

lemondásokkal, keményebb és több munkával, áldozatosabb hazaszeretettel lépdelünk a jobb iránti bizakodás útján mégiscsak előre.

Az időjárás talán a hangulatrontó fagyos közérzet ellensúlyozására kegyes enyheséggel, tavasziasan indítja az 1988-at. Nem kell melegre bújni, kint is simogat a napfény. A madarak vidámak és nagy csapat vadludak húznak el felettünk különböző irányban.

Az év fordulója táján ünnepelt jeles napokhoz tapadó, a múltból örökölt hiedelmek, babonás szokások közül még életben van többek között az, hogy karácsony éjjelére nem hagynak ruhát a szárítón, mert féltő: az új évben bőr is szárad majd a kötélén, vagyis állatpusztulás lesz az udvarban.

Újévkor nem ajánlatos szárnyasból ételt főzni, mert ez a baromfi elkaparná az új esztendő szerencsáját.

A vági hiedelmes szokásvilágnak még ilyen hagyatéka is van:

Vendég érkezése várható, ha az ember beüti könyökét valamibe, ha mosakodik a macska, ha a sütőből való kiszedéskor leesik a tészta, ha az ajtó magától kinyílik. A macska még azt is tudatja, milyen lesz a vendég: ha a fülén fölül mosakodik, akkor a vendég kedves lesz; ha pedig a lába között mosakszik, akkor férfi lesz az érkező.

Számok között szerencsétlen a tizenhárom.

Halálesetre számíthat, akinek álmában fogát húzzák

Aki csuklik, azt valahol emlegetik.

Ha valaki levágott kenyere mellé szórakozottságból még egyet vág, annak egy távolban élő hozzátartozója éhezik.

A cigányútra ment falat azt jelenti, hogy az enivalót megpanaszolták.

Ha a gépkocsi rendszámabláján a születésünk évszámát pillantjuk meg, hirtelen meg kell fogni társunk kezét és a közben gondolt három kívánságunk teljesülését várhatjuk.

Ha szerencséd, jó híred van, kopogd le háromszor az asztallap alsó felén, hogy örömöd el ne hagyjon!

Apád-anyád idejőjjön! – mondják és megköpködik a talált pénzt. Ha a bal tenyér viszket, kiadás lesz a háznál, de a jobb tenyér viszketése bevételt jósol. Szerencsét, pénzbevételt jelez, ha pók ereszkedik mennyezetről.

Az embereket viszont már nemigen elégíti ki a pénznek a pusztá ígérete. A szorítóan nehezzé vált gazdasági helyzet, az elszegényedéstől való félelem és az égbe törő igények utáni hajsza minden rendű-rangú emberből önző pénzsóvárt formál. Szemléltetésül leírok egy nemrég hallott esetet: /nem vági/

Betegem fekvő öreg nyugdíjas az „ ingyenes ” orvosi ellátás után:

- Doktor úr, fájdalmaim miatt most nem tudok a szekrényhez menni, de hálám jeléül majd legközelebb megadózom.
- Megkeresem én, csak mondja, hol tartja a pénzét – sietett szolgálatát felajánlani az orvos. Megtalálta a pénzt, része is lett benne.

Régi szokás az igazságot a vicc köntösébe öltöztetve bemutatni.

Ezért aztán nálunk mindig forog közszájon ilyen. A vicc megnevettet, elgondolkoztat, elgondolkoztat, rámutat, figyelmeztet, bírál és a jó irányába utat tör, no meg egy állapotra rásüti a közhangulat bélyegét is. Napjainkban pl.ilyent:

Mivel eteti a gyermekeit a párttitkár?

Fog egy öregkést, bemegy az éléskamrába és levág egy nagy politikai beszédet.

S íme a vicc párbeszédét milyen hamar váltja fel az élet komolyságának szava:

1988. jan. 18-án tartott ülésén a vági pártszervezet a magyar politikai intézményrendszer reformját véleményezte és vitatta. A központi szervek által megfogalmazott és elodázhatatlanul újszerű elgondolásokkal kapcsolatban szokatlanul ingerült hangnemben feleltek a jelenlevő párttagok és meghívott pártonkívüliek. Az elbizonytalanodás és kiábrándultság hangján nyilatkoztak a múlt gyakorlatának tapasztalatai alapján a felvázolt jövőről, amely sommásan azt ígéri, hogy a jövőben párt vezető szerepe a gazdasági irányítást mellőzve csupán a politikai vezénylet terén fog megnyilvánulni és teljes érvényt kell szerezni az egyes személyek és alsó szervek érdemi meghallgatását kifejezésre juttató demokrácia parancsának. Ezen a gyűlésen csak 11 fő volt jelen, de a lakosság távolmaradt része is tudatosan érzi, hogy sorsunk, életünk fordulóhoz érkezett. Ennek megfelelően takarékosabbá, szervezettebb életvitelűvé, kritizálóbba, harcosabbá lenni kényszerülnek az emberek.

Érdekes módon úgy hozza már harmadszor is a véletlen, hogy amikor nálunk valamilyen nagyhatású sorsforduló eseményei zajlanak, az időjárás mindannyiszor igen kellemes, kivételesen jó és szép díszletet szolgáltat háttérnek hozzá. Így van ez 1988-ban is, amikor a tél nem kényszerít bennünk a fűtött kályha mellé. Egész januárban sincs hó, nem csíp a szél és a zöld játszóterekre csalogatja a simogató napfény a hancúrozni vágyó gyerekeket. Ilyen énekes versikék, hagyományá vált veretes népi mondókák ébrednek fel közben vidám ajkukon:

Kisgyermekek mondják orrukat egymáshoz dörzsölve:

Én is pisze, te is pisze,
Gyere pisze, vesszünk össze!

Kisgyermek-sétáltató:

Ángyomasszony kiskertjében háromféle fa,
Húzd rá cigány azt a nótát, túrót ettem ma,
Ne menj haza este,
Mert fölbök a kecske,
Kukkantyu! /erre le kell guggolni/

Mese kisgyermekeknek:

Egyszer volt egy ember,
Szakálla volt kender,
Meggyulladt a kender,
Elégett az ember.

Egyszer volt egy öreg,
Feneke volt öveg,
Elesett az öreg,
Eltörött az öveg.

Kiszámoló:

Jancsi, Julcsa, Ferke, Miska,
Nyél nélküli bugylibicska,
Búgócsiga pörge tánca,
Százestendős hurkapálca.

Porban kis nyom, cinkelábé,

Nyuszirágta karalábé,
Sült krumpliból díszvacso,
Malac lábán görkorcsolya.

Karácsonyi tiszta hó,
Egy, kettő, három, négy,
Te vagy a fogó!

Öregapám elment dinnyét lopni,
Elfelejtett zsákot vinni.
Mondd meg te, hány zsák kell!
- Öt.
/ Aki az ötödik lesz, az kiesik/

Persze a gyermekek játékszokásai is jócskán átalakultak az évtizedek változásai folytán. Már túlságosan sokat időznek a televízió, a rádió, a magnó, videó közelében. Ezek elrabolják közülük még ministráló is a templomban. Érthető, hiszen ide szüleik is csak nagyon gyér számban járnak, de épp úgy nem érdekli a felnőtteket a világnézeti színváltás a párt irányában sem. Előfordul, hogy létszámhiány miatt nem tartható meg a gyűlés vagy ünnepély. A közéletiség iránti közöny okát a fásultság és a hajszás munkakényszer bénító erejében kell látni. Pedig lélekpezdító friss szelek söprik szemétdombra a bezártság dohos levegőjét, teret engedve az emberibb kiteljesedésnek.

A faluban egyúttal új jelenség válik szinte jellemzővé oly módon, hogy idős szülők egyre sűrűbben kelnek útra tömött táskáikkal. Városba szakadt gyermekeiket látogatják meg és visznek nekik jóízű hazait meg szomorú híreket a község lélekszámának elapadásáról, az emberi magára maradottság fojtogatóan nehezedő súlyáról.

A másik hét végén pedig a városból indul meg az autós zarándoklat a mindig hazaváró kedves szülőhely felé. Milyen jól esik itt megpihenni arra az egy-két órára is, amíg szívet-lelket simogatnak a feledhetetlen emlékek! Aztán hét közben pedig már csak a falu-város közt lélektől lélekig szálló sóhajok útjai keresztezik egymást.

Ez időre már falunk életét színesen tarkító tényezővé nőtte ki magát a felnőtt férfiakból álló énekkar, a Rábakör. Méltó folytatójává vált a két világháború közti idők híres vági dalárdájának. Erre a rangra pedig azáltal tett szert, hogy eddigi tízéves fennállása alatt sikeres itthoni és vendégszerepléseivel kitüntetések sokaságát aratta a korán eltávozott Koloszar István tanító vezetése folytán. Már a 20 évtizedet kezdi ígéretes buzgalommal öregbítve a község hírnevét. Különösen dicsérendő érdeme az, hogy igen meleg magyar-magyar kapcsolatot ápol a csehszlovákiai Gelle község derék énekeseivel. Ez igen jó alkalomnak bizonyul népdalkincseink kicserélésére és a magyarságtudat, a rokoni összetartozás országhatárokon túlra áradó érzésének kölcsönös erősítésére. Az énekkar a falu tagadhatatlanul legéletképesebb közössége. Anyagi támogatásban a Dózsa termelőszövetkezet részesíti, ezzel bizonyítván a kultúrát pártoló buzgalmát is.

Szóljon a krónika még más vonatkozásban is közös gazdaságunkról! Ha visszalapozunk, látjuk, hogy a kollektív gazdálkodási forma kezdeteitől fogva milyen sóvárgás élt a vági emberekben a környékbeli termelőszövetkezetek magasabb színvonalának elérése után. Sajnos, ez eddig kitűnő adottságaink ellenére sem valósult meg a vezetés fogyatékoságai miatt, ami érthetően lehangolta az itt dolgozókat. Érzékletesen kitűnik ez abból is, hogy míg sorra emelkedtek szomszédainknál a kétszintes, jómódú házak, addig nálunk ilyenre nem akadt példa. Az utóbbi években végre megindult a mi termelőszövetkezetünkben is az eredmények egyenletes emelkedése. A Dózsa egyre

sikeresebben gazdálkodik, amióta Hári Gyula elnök biztos kezű határozottsággal, a korszerű technikával és rugalmassággal való együttlépéssel, valamint minden hasznosítható adottságunk kiaknázása által irányítja a termelői tevékenységet. Nem csoda, hiszen vezetői tarsolyát olyan kiváló termelőszövetkezetek előiskolájában volt módja hasznos tapasztalatokkal megtönni, mint amilyen a mostoha viszonyai ellenére is példamutatóan megizmosodott és csodálkozásra készítő kemenesszentpéteri Petőfi és az országos hírű vaszari Hunyadi Tsz.

A szanyi Dózsa Tsz közös eredményeit gazdagon gyarapítja a vági határban termelt kalászosok minősége, a jó földért mindig hálás ipari növények kiugró mennyisége és a szövetkezeti itteni telephelyén nevelt tenyészűszők hozama. A Pába medréből nálunk bányászott kavics és a helyben működő betonkeverő üzem is szépen növeli a közös gazdaság vagyonát.

A fejlődő gazdaság évenkénti eredményeinek alakulását a függelékben elhelyezett kimutatás beszédesen tartalmazza.

A megtermelt kenyérnekvalóról elmondottak után rögtön szólni kell a kenyérvásárlásnak Vágon már közmondásosan örökzöld kálváriájáról. Isten háta mögöttiségünk és törpülésünk amúgy is nehéz tudatát súlyosbítja az a gyakorlat, miszerint falunk lakossága csak ritkán tud kedve szerinti minőségben és időben szállított kenyeret vásárolni. Ezt a gondot tükrözik évtizedek óta a különböző fórumokon elhangzott panaszos kérelmekről felvett jegyzőkönyvek. Méltányos orvoslás nem is remélhető, marad a belenyugvás és öröm az alkalomnak, hogy sikeresen eddzük magunkat a hiányok szívós elviselésében...

Nézzük: hogyan morzsolja történések sokaságára a faluban élők egy napra eső idejét az élet parancsa!

Vág egy napja: 1988. március 11. péntek

Időjárás: változóan borult és napos égbolt, időnként élénkülő déli szél, eleinte hó, majd esőszitálás, a hőmérséklet 12 órakor +8 fok. Jellegzetesen gergelyes idő.

A Rába vízállása: 0 cm a vági vízmércén, ami azt jelenti, hogy száraz a meder.

Még sötét éjjel van, amikor elindul az első kisbusz a vidéki munkahelyekre induló munkásokkal. Félnyolctól hét óráig 9 jármű szállítja az 5 irányban dolgozó 70 embert. Félhét után érkeznek a faluba autóbusszal a Rábaseberről Vágon nevelődő óvodások és általános iskolai tanulók.

Ugyanebben az időben viszik a tejszarnokba a tejet, 26 család foglalkozik tehéntartással.

Félnyolckor kezdődik az iskolában a tanítás, amely 12,05 óráig tart.

Hét óra után megélnékül a felnőttek jövés-menése a bolt körül. Ilyenkor meg lehet venni a tejet, de a kenyérre várni kell; ezen a napon 10,30 órakor érkezik a kenyér.

A községben élők számára az időjárás semmilyen talajmunkát nem tesz lehetővé, az emberek a fűtött lakásban várják a tavaszi teendők kezdetét. De serényen dolgozik a kavicskotrógép a Rába medrében, innen pedig teherautók szállítják sűrű egymásutánban a betonba valót. Rajtuk kívül még a posta dolgozói tevékenykednek: telefonkábel húznak a falu utcáin az újonnan felállított oszlopokra.

A nap főbb eseményei: a községi előjáró és kirendeltség-vezető 9 órára Szanyba megy a tanács végrehajtó bizottságának ülésére, ahol a költségvetés teljesítésének és tervezésének kérdése kerül tárgyalásra.

A napilapok legfőbb újsághírei címeiben kifejezve:

Ülést tartott a Minisztertanács: napirenden a nyugdíjrendszer módosítása. Berend T. Iván Akadémia-elnök látogatása a megyénkben.

Tűzszüneti esélyek a "városok háborújában".

Válaszúton a süllyedő gazdaságok.

Az óvoda, a napközi otthon és az idősek klubjának tagjai számára főzött a mai ebéd: húsleves tökfőzelék virslivel.

Az iskolai napközi otthonból 16,30 órakor indulnak haza a gyermekek. Egyelőre ők mozognak az utcákon, majd egy óra múlva ismét megkezdődik az esti tejszállítás a csarnokba. A férfiak a tej átadása után a közeli kocsmát is benépesítik.

Az asszonyok közül pedig ma 15-en vettek részt az esti szentmisén.

A rádió és televízió fő műsoridejére a családok a készülékek köré ülnek.

A mai műsor: Kossuth Rádió

19.15. A Rádiószínház bemutatója: Díszelgések, himnuszok és jelszavak.

20.00. Hans Knappertsbusch öröksége.

21.00. Az Állami Népi Együttes felvételeiből.

21.30. Anschluss – 1938.

Televízió I.

20.05. Vörösmarty M: Czillei és a Hunyadiak. TV-játék I-II. rész

22.35. Peter's pop showw 1987. NSZK-film

23.35. Híradó 3.

Az előző nap főbb eseménye: / 1988. március 10-én/

A községi hazafias népfrentbizottság ülése. Napirendjén az éves munkaterv megvitatása. A falugyűlés előkészítése és időszerű kérdések megtárgyalása töltötte ki az estet 10 fő résztvevővel.

Az utána következő nap: 1988. március 12-ének főbb eseménye:

A férfi énekkar Nagyszentjánoson minősítőn vesz részt, ahol szereplésével az alábbi oklevelet szerezte: Népzenei Együttesek 5. Országos Minősítése. A Vági Rábakör Hantó Szabolcs vezetésével arany fokozatot ért el.

Vágiak egy másik csoportja Győrbe tett kirándulást, ahol 19 órai kezdettel megnézték a Kisfaludy Színház előadásában a Diadalmasszony-t.

1988 későn érkezett, rövid és enyhe tele, amely február 24-én /szökőnap/ mutatkozott be a maga szerénységével, március közepéig tartotta szobafogságban a kertben, mezőn tavaszi tennivalók után vágódó embereket.

1988. március 23-án a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központjának falujárói vizsgálták annak okait, mi idézte elő a falu rohamos lélekszámcsökkenését. Elemezték a társközségi viszony múltját és jelenét. Nagyító alatt kutatták, mennyi maradt meg napjainkra a lakosságmegtartás tárgyi és személyi erejéből. Felméréseiket szociológiai tanulmányba építik be. Ittlétüket azzal fejezték be, hogy megtekintették a helyi tájházat, amelynek vendégkönyvébe a következőket jegyezték be: ... megismerkedtünk ennek a nagyszerű falunak a történetével, múltjával, jelenével, melyhez a tájház nagyon értékes ismereteket adott.

1988 április 7-én falugyűlésen számol be a szanyi közös tanács elnöke és Pánác Sándor, a vági elöljáróság vezetője az elmúlt évben végzett munkákról és vázolták soron levő feladatokat. Ez utóbbiak közt a legfőbb a vezetékes ivóvíz bevezetésének előkészítése, majd lebonyolítása. A munkálatok elkezdéséhez a jelenlévők egyhangúan megadták hozzájárulásukat.

1988. április 13-án a vági pártgyűlés is véleményezi a májusi pártértekezlet állásfoglalás tervezetét. A helyi párttagok indulatosan kritikus hangnemben kárhoztatják a politikai vezetés botlásait, amelyek következtében falunk is hátrányos helyzetbe került, fejlődése megakadt, korábbi meglévőségeink rablógazdálkodás martalékává lettek, mert – úgymond – a törökök 150 évig tartó pusztítása idején nem történt annyi veszteség, mint az elmúlt évtizedekben. Nyomatékosan követelik a kislelűvá sorvasztott települések – Vág is – elmaradottságának felszámolását. Követelik továbbá, hogy a jövőben minden vélemény és javaslat jusson el a felsőbb szervekhez és ott az orvoslás is valósuljon meg. Meg kell jegyezni, hogy a pártszervezet tagjainak ingerült kifakadása a határ fáiinak kíméletlen kiirtása és a termelőszövetkezet drága épületeinek romahalmazzá válása láttán vált jogossá.

1988 április 16-án egyetlen út menti keresztünket, a régi, szép Pető-keresztet és annak elhanyagolt környezetét tette rendbe a hazafias népfront néhány aktivistája. Azóta megnyerő kép fogadja a faluba érkező vidékieket.

A politikai nyitottság, a tisztuló demokrácia és a véleménynyilvánítás szabadságának édességét „, éhesen „, izlelgetjük és elégtételt nyerve tapasztaljuk az egyetemes igazság régóta kiforgatott elemeinek helyrekerülését. Hosszú félelmeink görcei jólesően oldódnak, emberi tévedésekbe rántó politikai csapdák sötétjei megvilágosodnak. Nagy tanulságokat hoznak felszínre pl. a sztálinista eszmék egykori megszállottjainak szemet nyitogató igazodásai. Van, aki döbbenet ébred súlyos megcsalottságára, pecsétet égető tetteinek jóvátehetetlenségére. Mások a jóhiszeműen lépre menők dühével szórják átkaikat egykori sűgőikra és undorral nézve saját múltjuk feltjait, most beállnak a hibák megszűntetőinek, a szigorú kritikát gyakorlóknak a sorába. Olyanok is akadnak, akik egymásra mutogatva felnagyítják a másik hibáit, a maguk múltjából pedig elhallgatják a szégyellnivalót és csak a pozitív tetteiket hangsúlyozzák, amiért számlát nyújtanak be a hosszú ideje várva-várt köszönetért.

Falunk lakossága az egyre érzékelhetőbb megélhetési gondokat minden lehetséges módon igyekszik enyhíteni. Mindenki felismeri a körülötte fellelhető adottságokat jövedelmének pótlására. A gyűjtögető-halászó-vadászó életmód ősi szokásai korszerű színekben elevenednek meg és a föld ajándékait is értőbb kicsalogatására kényszerít mindenkit a szükség.

Esős tavaszi időben csalános, nyirkos helyeken éti csigát gyűjtögető emberekbe lehet botlani. Ha még a csapadékhoz a jótékony meleg is társul, a gombaszedők sokasága böngészi a réteket. A halászok is megnyújtott műszakban ülnek rábaparti bokros tanyáikon felfokozott reménykedéssel a halfogásra.

A termelőszövetkezet újtelepítésű nyárfásában a szorgalmas emberek veteményes kertjei versenyeznek a gondozottságban. Gazdáik szívesen vállalták, ingyen van, csak művelni kell érte a földet a fák alatt. A Hullámtér még nem volt soha ilyen hasznos és szép.

A takarmánytáp-raktárból gyorsan fogy a telt zsákok halma, kerékpárra téve tolják haza baromfinak, sertésfélének, házinyulaknak.

Nem rest a vági ember, leszedi bármilyen gyógynövény is az, csak keletje legyen. Ó, meg hát az uborka! A faluban mindenki abban keresi nyári bevételének legfőbb forrását. Most kezd terjedni a kordonra futtatott uborka termesztésének új módszere is. Kézben is van ám a kapa és a permetezőgép folyton.

Ha így megy továbbra is, bizony a méhek és a hangyák felváltva jöhetnek hozzánk megtanulni, hogyan kell megújított erővel dolgozni.

Vág egy napja: 1988. július 14. csütörtök

Időjárás: délelőtt még napos, délután felhős, szeles, kevés esővel; déli hőmérséklet 25°C.

A Rába vízállása: - 53 cm.

Hajnali 5 órakor elevenek az utcák, ahonnan siető emberek igyekeznek a templom mellől induló buszokhoz. Öt irányba viszik a munkásokat a különböző munkahelyekre. Aztán 7 órára a tejszarnokba sietnek a felnőttek, és nyomukban megjelennek a kis óvodások is, 9-en járnak most óvodába.

A boltba ma 8,45 órakor érkezik meg a tej és 9,30-kor a kenyér.

A napi munka jellemzően nyári: a mezőn kombájnnal folyik az aratás, a faluban levő kertekben az uborkaszedés – és leadás a legfontosabb tennivaló. Ezen a napon kezdi meg munkáját a szövetkezeti felvásárló-helyen a most érkezett új uborkaosztályozó gép.

Ebéd az óvodában és a nyugdíjas klubban: ivólé, rántott hús rizzsel, uborkasalátával.

Esti események: A szarvasmarhák közös legelőről való hazahajtása és fejése után ismét a csarnokba visz az emberek útja. Innen a férfiak a kocsmába, az asszonyok a templomba térnek be. A szentmise 19-19.30 óra között van, ma 15-en hallgatták meg. 16 órától könyvtári kölcsönzés van, amikor 8 gyermek látogatta meg a könyvtárat, és 10 könyvet kölcsönöztek ki szokatlanul magas darabszámban.

A napi újság főbb címei:

A fordulathoz meg kell szerezni a társadalom megértését és cselekvő támogatását. Nyitott gazdaság, nyitott társadalom.

Az est műsorszámai:

Kossuth rádió:

20.39 óra Vállalkozók a tudományban

21.09. Operaest

22.00. Hírvilág

22.30. A Hamburgi Monteverdi Kórus felvételei.

Televízió:

20.15. Szomszédok /32. fej./

20.45. Hírháttér

21.30. Makropulosz-ügy

1988. július elejétől augusztus. 21-ig, szinte egyhuzamban tartó kánikula kínozza a növényeket és az embereket egyaránt. A sok napfény ellenére, de a nagy aszály miatt a szőlőben és a cukorrépában szokatlanul kevés a cukor és a lé.

1988. szeptember 15-én 40 fős vági zarándokcsapat indul autóbusszal az ausztriai Máriacellbe, ahol kegyelettel adóznak Mindszenty József sírja előtt is.

1988. október 14-15-én készül el a falu lakóinak társadalmi munkájával a temetői főút betonozása.

Gyorsuló rohanásba kezdett a változó események kereke! Gúzsba kötött emberi lelkünk megszabadulásának boldogító élménye teszi egyre izgalmasabbá az életünket. Eddig hihetetlennek tartott események ejtenek bennünk egyik ámulatból a másikba. Súlyos történelmi titkok, társadalmi zárok nyílnak ki előttünk, valódi szabadság távlatai tárulnak ki népünk életében, és ez mélységesen szép ünnepi fénnel aranyozza be még a keményen dolgozó hétköznapiakat is. Napról-napra szabadabb a véleménynyilvánítás, teljesebb a vallásszabadság, tisztább a demokrácia és büszkébb a nemzettudat. Valódi igazlátóvá-ébredésünknek újszerű ízei vannak. Mindezek gyönyöre jórészt feledtetni tudja a megélhetési gondok nehezését, tüskéinek szúrásait. Mert most a test helyett inkább a szellem foglal helyet a lakoma gazdagon terített asztalánál. Ennek eredménye a panaszok élének tompulása, és a folyton újabb nagyszerű eseményekre való várakozás kéjes gyönyöre valami soha nem látott tavaszi enyhülés érzetét kelti bennünk.

Hála Istennek, eljött az ideje annak is, hogy lehullott a nehéz lakat az 1950-es években tomboló sztálinista személyi kultusz vérzivatarának titkairól.

Látva az ártatlanok szenvedéseinek tengerét, a kannibáli módon elkövetett gyilkosságok borzalmát, elszörnyedünk a törvényesített rágalmazás, a névtelen feljelentések, a féktelen gyűlölködés, a gátlástalan jogtiprás és a harcos hit- és vallásellenesség koholt bűneinek tényein.

Ó, milyen mélységesen mélyre tud süllyedni az ember, ha egyszemélyes isteni trónszékre vágyik! Ezzel elkerülhetetlenül velejár az élő Isten híveinek jogos ellenállása és hősi halála.

E küzdelem oltárán áldozta fel magát Vág község egyik szülöttje: Vág József jezsuita páter is.

Mártíromságának mérlege két súlyt ismert csupán:

Igen: elve, hite, magyarsága;

Nem: minden, ami a fentiekkel ellenkezik.

Életrajza:

1914. III. 18-án született Vágon Eredics Ferenc és Kovács Vilma paraszt szülőktől. Az elemi iskolát szülőhelyén járta ki. A középiskola alsó 4 osztályát a bencések pápai, a felső osztályokat a győri gimnáziumában végezte el. Diákéveit a rendkívül nyugtalan mozgásigény, a sportokért való rajongás és sikerekben gazdag futball szenvedély jellemezte.

Érettségi után felvételét kérte a Jézus Társaságba. 1933. szeptember 1-jén kezdte meg az újoncudót a rend Budapest-zugligeti noviciátusában, a Manrézában. Majd a rend szegedi hittudományi főiskoláján folytatta tanulmányait. Ezen évek alatt is mindig vidám, kiegyensúlyozott fiú volt, aki szívesen vett részt minden közös munkában. Itt érlelődtek meg személyiségének legfőbb vonásai: az ifjúság iránti vonzalom, a hit- és erkölcsi elvek konok védelmezése, a felelős magyarságtudat, a hihetetlenül erős szociális érzék és a tanítás vágya. Hiányzott belőle az anyagi értékek, a magántulajdon birtoklásának elemi ösztöne.

Pappá szentelésére 1943 június 25-én került sor a szegedi dómban, ahol Glattfelder Gyula csanádi érsek-püspök szentelte fel. Vágon 1943 júliusában mondta el újmiséjét. Mondják, erre az alkalomra a rokonság által szokásosan összehordott tésztákat nagylelkűen szétosztogatta az utca gyermekei között.

A még két évet igénybevevő tanulmányai után a Budapest-zugligeti rendházba került, ahol lelkigyakorlatok vezetésével és főként ifjúsági lelkipásztorkodással vezetésével és főként ifjúsági lelkipásztorkodással foglalkozott. Lobogó lelkületű prédikációi az ifjúságot szinte lebilincseltek. Igen célratörő, szívbemarkoló és tudatosan filozofikus felépítésű beszédei miatt az ifjúság nagy része rajongott érte. Korát megelőzve ő már kiscsoportos lelkipásztorkodást honosított meg rábízottjai körében.

A háború után a közgazdaságtudományi egyetemen tanított.

A fiatalság körében végzett munkája hozta őt össze az egyik bencés cserkészcsapattal is, amelyik elhatározta, hogy kirándulást szervez a Kamara erdőbe. Egy szép tavaszi napon össze is szedelőzködtek. Az egyik fiú hegedűtököt vitt magával, amelyben az ostrom alatti harcoknál talált géppisztoly volt. A biztonság kedvéért vitte magával, mert még elég zavaros volt a helyzet a sok kóbor szovjet katona miatt.

A fiúk egy tisztáson letelepedtek, énekeltek, játszottak, amikor zörrent a bokor és megjelent egy részeg orosz őrmester, kezében fegyverrel. Erre az egyik fiú elővette a géppisztolyt és amikor az orosz kibiztosította a zárat, egy sorozatot eresztett bele. A szovjet őrmester azonnal összeesett és meghalt. A megrémült gyerekek gyorsan elásták a holttestet mindenestül, ahogy volt, aztán hazaindultak.

A csoportnak Vág József is lelki vezetője volt, így az orosz katona megtalálása után indult elfogatási hullám során őt is letartóztatták a fiatalokkal és felnőtt vezetőikkel együtt. Ez 1946 májusában történt, majd rögtön megindult a per lefolytatása. Őt azzal vádolták, hogy a

fiúkat a gyóntatószékben oroszok megölésére bízta. A rágalmat nem volt módja visszaverni, mert az előre megszerkesztett kihallgatási jegyzőkönyvek nem a valós tényállást tartalmazták, és az aláírást helyére azzal a megjegyzéssel, hogy analfabéta – hangzott a dühösen vádló szovjet őrnagy szájából.

A per lefolyásával a Szabad Nép 1946 VI. 13-án és 14-én megjelent számai foglalkoztak.

1946 szept. 9-én volt az ítélethozó tárgyalás, amelyen valamennyiüket a Szovjetunióban letöltendő fogságra ítélték. Budapestről előbb Sopronkőhidára vitték őket. Itt Uden Miklós volt bencés diákot ki is végezték. 1946 karácsony táján szállították a csoportot a Szovjetunióba. Lembergen keresztül vezetett az útjuk a finn határ felé a Ladoga tó partján levő egyik internálótáborba.

Vág József megjárta Szibéria poklát és a bányák mélyét is. Híre járta annak is, hogy később meg Moszkvában a Lomonoszov Egyetemen közgazdaságtant adott elő.

Nyolcévi fogság után Sztálin halálát követően hozták haza. 1954 dec. 15-én értek Nyíregyházára, ahol igazolványt kapott, melyben előírták a rendőrségen való jelentkezését. Ennek Budapesten 1954 december 17-én, Vágon december 29-én tett eleget.

Mivel rendje és rendháza ekkor már nem működött, ettől fogva egy ideig Vágon tartózkodott testvérénél. Sógorával gazdálkodott, végezte a mezőn a soros mezőgazdasági munkákat. Utóbb Pápán az Elekthermaxban gyári munkát is végzett.

1956-ban pedig, amikor élénkíteni látta a politikai rezdülések fuvalmait, ismét Budapesten találjuk. Itt a mozgolódó ifjúság körében lelkesedéssel adta tanújelét erkölcsi-politikai felelősségtudatának az általa is nagyon jól ismert torzulások elleni harcban. Kósza hírek szerint az októberi események szellemi irányításában is szerepet vállalt.

Valószínűleg súlyos fizikai retorzióknak esett áldozatul annak előtt, hogy nyugtatan, meggyötört és csupa seb teste 1957 július 3-án vese- és szívbetegségben legyengülve végleg elpihent. A budai Szt. Ferenc kórházban halt meg életének 43. és pappá szentelésének 14. évében.

A kispesti temetőben temették el, majd 1983-ban Pannonhalmán szerzetestársai között helyezték örök nyugalomra.

Az Ő személyében egy, az ország tragikus történelmi eseményeivel is kapcsolatba került vági vértanú szállt a sírba.

A fenti életrajz adataihoz részben a vági rokonság, részben Kölley Györgynek, az egykori per egyik papszereplőjének, az Európai Cserkészkerület parancsnokának 1986-ban Münchenben kiadott „Értetek és miattatok „ c. műve révén jutottam.

1988. november 19-én a Csehszlovákiában élő gellei magyar testvéreink férfi énekkara 10 éves fennállását ünnepelte. A jubileum alkalmából énekkarunk kiutazott, hogy személyesen köszönthessük barátainkat. A vági énekkar és a táncsoport vendégszereplésével sikeresen járult hozzá a kölcsönös megbecsülés szálainak erősítéséhez. A közös műsort gazdag vendéglátás és hangulatos táncos-dalos szórakozás tette feledhetetlenné.

1988. november 21-én korai havazással, hideggel megérkezett a tél.

Vág egy napja: 1988. december 11. vasárnap

Időjárás: túlnyomóan felhős égbolt, néha kibukkanó napsütéssel, élénk ÉNY-i szél, tavasziasan enyhe idő 10° C hőmérséklet.

A Rába vízállása: mínusz 30 cm.

A reggeli utcákon az élet lassan éled, később sem válik élénkké. Az ünnepi csendben csak 7 óra után látni a tejet vivőket, néhány autóbuszra menőt és a 8 órai szentmisére igyekvő

mintegy 20 főnyi gyermekcsoportot ugyanannyi asszonnyal. A 10 órai misére már férfiak is gyülekeznek, a nőekkel vegyesen 45-50 főre tehető a számuk. A kocsmát kerékpáron érkező férfiak népesítik be, megnövekedve a mise után betérőkkel is.

Semmiféle szabadban végzett munkának a zaja sem töri meg ma az ünnepi hangulat csendjét. Néhány lakásban viszont disznóvágással vannak elfoglalva a ház lakói. Másokat a rádió, televízió gazdag műsora köt le. Néhányan pedig az Új Ember c. újságot olvassák, melynek mai számában ilyen címek vannak: Szent István és Európa, A Szovjetunió nem ateista állam, Lesznek-e még keresztények magyar hazánkban?

Napközben jó egyenletes elosztásban igen élénk a falun átmenő autóforgalom.

A korai sötétedés idején megint csak a tejszarnokba menők visznek életet az utcákba. Utána már fiatalok és öregek idejét az esti műsorok kötik le.

Kossuth rádióban:

18.40. Nyomorultak

19.31. Örökzöld dallamok

20.35. Borotvaélen

21.05. Egy rádiós naplójából

Televízióban:

19.00. A hét

20.10. Peer Gyint

22.30. Telesport

Szomorú tény, hogy nagyon kevesen vesznek kezükbe könyvet, pedig sorra jelennek meg a múlt rejtett titkait, eddig ismeretlen gattettek fátylait feltáró írásművek. Én szívesen olvasom a történelmet, de váratlanul visszahökölök, mert Klió – a történelem múzsája – a barna és vörös téboly óta még mindig nem tud mást, csak puffadt kérdő- és felkiáltójeleket írni...

A legújabb kor csiholt hőkorszaka

Jól illik a cím a világunkhoz, amelynek általános jellemzője a forrongó máskeresés, a lázas vágyakozás az ember önmagára találására. Szinte ég a levegő a világot jobbító átrendeződés izzásától, melyet a régi és az új, a múlt és jövő erőinek kötélhúzása csihol. Ez már viszont harc a javából. Veszélyesen síkos a küzdőtér. Vigyázni és kérni kell:

Reformer, nézz az égre!

Nyugtot, rendet, csak vért ne!

Békés harcot, de vért ne:

Nézz gyermeked szemébe!

De hívjuk csak a dolgokat saját nevükön és lássuk:

Még 1988 végén megkezdődik a feszült kötélhúzás a hatalomért a múltja miatt megújulni nem képes régi párt és a nép túlnyomó többsége nevében élni akaró demokratikus érdekvédelmi szervezetek között. A „huzakodás” izgalmas lefolyásának színtere a főváros és főként az egyetemi nagyvárosok. A kisebb települések – így Vág is – külsőleg semleges nézőként, belülről azonban a rossz emlékek miatt kimondani nem mert újulási vággyal éli át a történeteket. A helyi kommunista párt suta mozgásán a tétovaság és legyengültség jelei válnak jellemzővé. Igazolással érdemes idézni megyénk lapjának, a Kisalföldnek 1988. december 20-i számából lap kommunista főszerkesztőjének / Puskás Csaba / a megyei pártbizottság december 19-i ülésén elhangzott hozzászólását:

„Súlyos feszültségek vannak a társadalomban, a le nem folytatott viták a gazdaságról, a tudományról, az oktatásról, a szociálpolitikáról, az életkilátásokról terhelik a közgondolkodást. Ha a párté a vezető szerep, akkor a felelősség elől sem térhet ki! Itt vannak

köztünk, akik idevezették az országot a csőd szélére. Utána érdemeik elismerésével nyugdíjba mentek. Ne kerüljünk az igazságot! Kérdezem és velem együtt nagyon sokan: ez nem elég ahhoz, hogy mint párttagokat felelősségre lehessen vonni őket? Amíg a számonkérést nem végezzük el, nem lehet közmegegyezés! Ha ez nem fog megtörténni, akkor lehet-e morális alapunk arra, hogy ehhez képest apró vétségeket számon kérjünk? Feltétlen szembe kell nézni a múlttal és le kell vonni a tanulságokat, hogy a mostanihoz hasonló válságok ne ismétlődhessenek meg. Úgy érzem, e hazában élőknek bármelyik oldalán állnak is – sorsuk jobbrafordulásáért – meg kell kötniük az ész és a szív békéjét. Csak az vihet előbbre, ami összeköt bennünket, a nemzet sorsáért és gyermekeink jövőjéért érzett felelősség.”

1988/89 telének jellemzője: téltelen tél, vagyis – egy kis novembervégi havas ijesztés után – végig száraz és enyhe. Mindössze április-május fordulóján kellemetlenkedik kissé hideg széllel és esővel, de előtte, február 26-án már nyárias égzengés és jégeső is volt. A téli fagyok hiánya miatt egész nyáron a növényi kártevők elszaporodásának gondjával kellett fizetnünk. A legnagyobb szenzációt mégis az jelentette, hogy decemberben, karácsony előtt mintegy kéthetes tavaszi idő köszöntött ránk 20 fok feletti hőmérsékletekkel.

1989: a politikai átalakulás ámulatba ejtő jelenségeit érleli. Falunkban is mozdul a jég, ha szerényen is, de a környéket megelőzve március 10-ének reggelére ilyen jelszavak olvashatók fehér festékekkel írva az iskola, a vendéglő és az autóbuszváró falán: Éljen a párt és programja!

Nyilvánvaló, hogy mindez a végvonaglásban levő kommunista párt hangja. Júniusban az ellenzék titkos erői az első jelmondatot így módosították: Éljen az MSZMP Júliusban az előljáróság ezt a feliratot a falfelület bemeszelésével elfedte.

1989. április 19-én a politikai élet jelentéktelenné zsugorodott eseményét képezte a hazafias népfrentbizottság újjáavasztása. A mozgalom országos programja vézna és szóvirágos erőlködést tükröz. Létének Vágon az alapja most is a falu fennmaradásáért, rendezettségéért vállalt szerepe. Ezért a 36. évre is engem választ a lakosság a mozgalom vezetésére. Most is az a célkitűzés kap hangsúlyt, melynek feladata nem a politizálás, hanem falunkban a hanyatló élet megtartása, a fejlődőképesség visszaszerzése, Vág szepítésének folytatása. A választás a lakosság egy részében visszatetszést szült, mivel a talajt vesztett és leginkább kompromittálódott kommunisták ebben a mozgalomban kerestek védelmet vagy legalábbis köztünk elvegyülve kívántak leplet borítani a recsegve omladozó múltra, a jóvátevés szándékától sem idegenkedve.

A pártomlás robaja kapott hangot az 1989. május 9-én tartott pártgyűlésükön, amikor a megjelent 4 férfi és 3 nő elmondta csupa panaszból és kilátástalanságból álló kívánságlistáját a csornai pártértekezletre megválasztott küldöttjük számára. Itt a vezetésben kialakult zűrzavar, a drágaság és a falu jövőtlensége váltott ki heves indulatokat.

1989. június 16-án, Nagy Imre miniszterelnök és 1956-os mártírtársainak döbbenetes újratemetése napján nálunk is nemzeti és fekete zászlók lengenek a középületeken. Aki csak teheti, e napon a televízió előtt ülve mélyül könnyfakasztó gondolataiba.

1989. szeptember 2-án elsőnek próbálkozik tagokat szervezni a Keresztény Demokrata Néppárt. Kudarcának okát – eszményi célkitűzései ellenére – abban találjuk meg, hogy a sajtóban mostanában föltárt „kommunista-szocialista” szörnyűségek sokkoló hatása és az ezeknek visszatérésétől való félelem bénultságban tartja az embereket. Aztán csendre int még a minden és mindenki iránt megnőtt kezdeti bizalmatlanság is. Sokunkat visszahúz a megélhetésért kapaszkodó küzdelem fáradalma is, másrészt a felszabadultság hatalmas érzése és káprázata szinte lebilincsel bennünk. Továbbá tény az is, hogy a budapestiek bátorsága és az újságírók hősi feladatvállalása leszereli tenni akarásunkat, várakozóvá formál bennünk, ami által abban a hitben ringatjuk magunkat, hogy majd ők minden kiharcolnak a mi számunkra is.

Itt dübörög a történelem hengere, hatalmas kihatású forradalmi változások szemtanúi lehetünk. Az újságok híreinek címei jól érzékeltetik ezt:

„Végleges szakítás a sztálini alkotmánnyal „ / Magyar Nemzet 1989. X. 18.

„Az Országgyűlés kimondta a pártállam trónfosztását „ / 1989. X. 19.

„Október 23-a a Magyar Köztársaság kikiáltásának a napja, a nemzeti megbékélés jelképe „ Elégtételt kapnak a törvénysértések áldozatai „ / Magyar Nemzet 1989. X. 21. /

„Dőlnek a kelet-európai dominók „ / Magyar Nemzet 1989. XI. 11. /

Az ország gazdasági helyzetét elemző újságcikkek világossá teszik, miképpen hullott le a lepel az 1960-as, 70-es éveknek rózsaszínű jólétéről. Csalóka szivárvány volt minden: külföldi kölcsönből tákolt népámítás, amelynek adóját kamatosan kell megszegénykedni a 80-as, 90-es években. Eredménye a volt vezetők lopott gazdagságának csillogása a tagadás hamis örömeivel és a szárnyszegetten vergődő városok, homályba süppedt falvak tele fillérjeit számolgotó gondterhelt kisemberekkel, szegénységben élő nyugdíjasokkal. Az elmúlt 40 év kommunista egyeduralmának értékhiányos mérlege ez! Az egykor oly nagyhatalmú, dölyfös MSZMP helyi szervezete nálunk is széthullik az 1989. október 6-i kongresszus nyomán. Kimúlása idején a falu aggasztó jövőjének a jelei is egyre kiáltóbbak. Reménysugarat küld a vízmű társulat 1989. október 12-én történt megalakulása a vezetékes ivóvíz bevezetése céljából. Gépi erővel nyomban meg is kezdődnek a csatornázási munkák, melynek során Kemenesszentpéterről vezetnek hozzánk a csövek a Rába vize alatt és egyúttal bekötik Rábasebest is.

A lakosság szociális éhségének és a szegénység által kiváltott ingerlékenységnek jeleként indulatos vita bontakozott ki a szociális segélyek kiosztásának módja miatt az 1989. november 16-án tartott falugyűlésen. A pénzsegélyek ugyanis nagyon egyoldalú elbírálás alapján kerülnek megállapításra, és sok személy részesül belőle igazi ráutaltság nélkül.

A politikai élet élénkülését bizonyítja az 1989. november 30-án tartott kisgazdapárti tagtoborzón való népes részvétel, az érdeklődés növekedése. Még a volt kommunista párttagok is részt vettek, újra váltott arculatuk bemutatásául. Jellemző a vágiak félelmi görcseinek odatlanságára és az általános gyanakvás visszahúzó erejének nagyságára, hogy a tagtoborzás most is sikertelen maradt.

Európa utolsó kommunista diktatúrájának kimúlása során elkövetett gyalázatos romániai tömegmészárlás, temesvári vérfürdő áldozatait mi is fekete zászlókkal, harangzúgással gyászoltuk 1989. dec. 21-én. A rászorulókat ottani megsegítésére indult tempelmi perselygyűjtés során 5000 Ft gyűlt össze.

Az 1990. januári népszámlálás során 694 személyt írtak össze Vágon. /1980-ban a lélekszám 887 volt! / A házak száma: 287

1990. január 19-én megalakult a Független Kisgazda, Földmunkás és Polgári Párt, az egyetlen helyi politikai szervezet.

A kommunisták jobboldalra törekvő köpönyegforgatásának esett áldozatul a népfrentbizottság, amelynek védőszárnyai alá menekültek pártjuk összeomlása elől. Ezt is rövid ideig vették csak igénybe, mert védelmét hamarosan elhagyva a keresztény és polgári elveket valló Magyar Demokrata Fórum híveinek táborába szegődtek. A levitézlett kommunizmus tehát maga alá temette a történelem által immár meghaladott népfrentszervezetet, amely 1990. február 1-jétől megszűntnek tekinthető. Arra a szerepére ugyanis, hogy tompítsa a diktatúra életét, a demokratikus fejlődés már nem tart igényt. A vági népfrent egyes relikviái a helyi múzeumba kerültek, emlékét pedig 37 éves munkájának eredményei őrzik: legszebben a park és liget, az utcák fásítása, virágosítása képében.

1990. február-március havában öt különböző párt képviselőjelöltje tartott Vágon bemutató programismertetőt választóik táborának növelése céljából.

1990. febr. 12-13-án készítették a régi, elavult helyett új kerítést a falu közepén álló kereszt köré a termelőségvetkezet szakmunkásai, akiket nagy szívességgel küldött kéresemre Hári Gyula elnök.

1990. február 15-én 150 km-es tomboló erejű szélvihar ledöntötte, összetörte a Petőkeresztet, és cserepeket sodort le a tetőkről, fákat döntött ki tövestül vagy tört derékba. A megjavított keresztet március 12-én állítottuk vissza, köréje Gulyás Géza / Csorna / tujjafákat ültet.

1990. február havában már a kora tavasz jeleit lehet észlelni, 17-én a nyitnikék reggeli éneklését lehetett hallani, némely virág is nyílik a szabadban. A hónap hőmérséklete április végének melegével, vagyis 4 fokkal magasabb az időszakra jellemző átlagnál. A kedves kakukk viszont csak május 3-án szólalt meg a Rába partján.

Az 1990. március 25-i első szabad választás adatai: nem élt szavazati jogával mintegy 120 fő; szavazott kb. 380 választó, akik közel egyforma többségben a Kiszgazda pártra és az MDF-re adták szavazatukat. Kapott még voksokat a Kereszténydemokrata Néppárt, a Szabad Demokraták Szövetsége, de a Magyar Szocialista Párt igen keveset /5-6/, fordulóján /ápr. 8/ 132 szavazatot kapott az SZDSZ-jelölt, 148-at a kiszgazdák jelöltje, a többiek nem éltek szavazati jogukkal vagy érvénytelenül voksoltak /13/; a csornai körzet /5.sz./ országgyűlési képviselője az SZDSZ-es Balogh János lett. A falu – mint ahogy az ország lakossága is – ezzel a választással végleg elhatárolta magát a bukott kommunizmustól.

Békés forradalmunk szép gyümölcsét, a régóta nem ízlelt szabadságjogokat – sajnos – Vág község népének többsége még nem sokra becsüli. A kommunizmustól örökölt gazdaság lerobbant állapotának gondjai könnyen csalódottá, fásulttá, kedvetlenné tudták tenni az anyagiakat mindenek fölé emelő embereket. Ennek jeleként oly nagy türelemhiányról tettek tanúságot, hogy az elszomorító: 1990. júniusában a tanács nyilatkozatadásra szólította fel a Lenin, Vöröshadsereg és November 7 utca lakóit a régóta időszerűtlen nevek megváltoztatásának módja tárgyában, és ők 97%-ban a sztalinista diktatúra rossz emlékét őrző elnevezések maradása mellett döntöttek. Döntésüket a politika iránti közöny mellett az is motiválta, hogy az új házszámtáblák költségét viselniük kellett volna. A kívánatos melléállás persze a tanács részéről is hiányzott, hiszen az utcanév változtatás anyagi fedezetét – mint korábban is – neki kellene viselni.

Szenzációs régészeti leletre bukkantak a Veszprém Megyei Múzeum munkatársai a faluhoz egész közel, a Rába túlsó oldalán Kemenesszentpéter határában. A Kr. U. I. sz. végén emelt 20 m átmérőjű temetkezési hely egy romanizált törzs vezetőjének végső nyughelyéül szolgált. A halomsír környezetében talált más leletek – pl. a római út maradványai egy régen volt településről tanúskodnak. A hasonló korú halomsírok közül a kemenesszentpéteri egyedülállóan emelkedik ki színes falfestményeivel. Az ásatások 1990 június-júliusban folytak a fent leírt helyen.

Az évszázad legnagyobb aszályának nevezett szárazság a vági határt is siralmassá tette. A csapadékban szegény tavaszt 1990. júliusában, augusztusában olyan száraz, 30 fok feletti hosszadalmas kánikula követte, hogy a kukoricák nagy része elszáradt, a gyümölcs lehullott, a szőlő leve elapadt.

Meditáció rendszerváltásunk idején

Tegnap: Pártunk és államunk...

- Túrtyedt szájjal hej de mondták! –

Koldus is lett ám az ország;
... És ma jó-e a számunkra:
Pártjaink és ... áll a munka?

1990 nyarán épült a TSZ székháza az ABC-bolt mellett.

1990 szeptemberében már nem tanulnak a gyermekek az új iskolában, mert a kis létszám miatt könnyen elférnek a régi épületben, ahol ekkor kezd üzemelni a központi fűtés.

Vág község Polgármestertől

Meghívó

Az 1990. október 14-én megtartott helyi önkormányzati választás során megválasztott képviselőtestület alakuló ülését 1990. október 20-án /szombaton/ 18.00. órára összehívom.

Az alakuló ülés helye: Vág község művelődési háza.

Az alakuló képviselőtestület testületi ülésén az alábbi napirendi pontok megtárgyalását javaslom:

1. A választási bizottság beszámolója az 1990. szeptember 30-i illetve október 14-i önkormányzati választások eredményéről.

Előadó: Választási bizottság elnöke.

2. Polgármesteri tisztség betöltésének módja és fizetésének megállapítása.

Előadó: Nagy Imre körelnök.

E két napirendi pont után kerül sor a polgármester esküjének letételére.

3. Megyei küldöttek megválasztása.

Előadó: Pálfi Attila polgármester.

3. Egyéb aktuális feladatok megbeszélése.

Előadó: Pálfi Attila polgármester.

Vág, 1990. október 16.

Tisztelettel:

Pálfi Attila sk.
Polgármester

Az 1990. X. 20-ával kezdődő események sora

Miután 1990. október 14-én megválasztásra került az önkormányzati képviselőtestület, október 20-án megalakul a Szanytól független önálló faluvezetés, amely polgármesterből és 7 tagú képviselőtagból áll.

1990 novembere olyan enyhe, hogy a meleg és a csapadékbőség folytán például november 24-én a nyáron díszlő szegfűgombát lehetett szedni.

Egyre nagyobb keletje van a környék piacain áruló lengyel, román, kínai árusoknak, akik olcsó portékáikkal áldásosan enyhítik a hazai drágaságot, az egyre érezhetőbben szorító szegénységet a mi körünkben is.

Vág egy napja: 1990. november 15. csütörtök

Időjárás: Borongós, nyirkos, de nem hideg idő. Hőmérséklet 10 fok.

A Rába vízállása: - 36cm

Reggel: munkások indulnak városi munkahelyeikre; a tehéntartók elviszik a tejet a csarnokba; a faluba megérkezik tejes és kenyeres autó.

A napi munka: teherkocsik rábai kavicsot visznek; a kertekben gépi szántás folyik, trágyát hordanak, ásna, a lakásokban diót törnek. A vízmű dolgozói ma a Petőfi utcában kötik be a vízcsöveket a vízóra aknáig.

Ebéd az óvodában, iskolai napköziben és az idősek klubjában: tésztaleves és tökfőzelék pörkölttel.

Esti események: könyvtári nyitva tartás 17 óráig. Kölcsönző: 4 gyermek és 1 felnőtt, kölcsönzött könyvek száma: 7. Dióbél-tisztítás a legtöbb házban. Szentmise 17 órakor 15 résztvevővel. A napilapok főbb címei: A moszkvai törvényhozás vitája a szovjet közállapotokról. – Leépülő társadalom. – Évtizedek óta nem tapasztalt csapások elé nézünk.

Esti műsorok:

Kossuth rádióban

20.05. Agora

21.05. Találkozásom a népzenevel

21.50. Versarchívumunkból

22.30. Korkóstoló

23.05. Brahms:c-moll vonósnégyes

23.37. Az esküvői köntös

Televízióban I.

20.05. Szomszédok

20.40. Hírháttér

21.25. Lelkemben még égi fény ragyog

22.25. Súlyemelő világbajnokság

1990. december 1-től körjegyző /Vág-Rábasebes/: Mizser Edit rábasebesi lakos.

1990. december 21-én kerül a vági helytörténeti múzeumba a szovjet emlékműről levett vörös csillag.

Félelmetes erkölcsi és anyagi szakadék közelében köszönt ránk az 1991-es esztendő. Már kibuggyan belőlünk a sokféle panasz, de reménytartalékaink még nem fogytak el, és az időjárás is jóindulatúan akar megint segíteni minket, mert a január szokatlanul enyhe.

Zaklatott világunk eseményei egyre tisztábban kristályosítják ki a választ arra a kérdésre, hogy mi válik bizonyossá a

kommunizmusban: milyen nem tud lenni az ember;

demokráciában: milyen is tud lenni az ember!

Ez utóbbi megállapítást igazolja a meredeken emelkedő bűnözés, az anyagiakért elhatalmasodó tülekedés és a szélsőséges emberi viselkedésformák parttalansága az elvetemültségtől a szentéletűségig.

A Katolikus Magyarok Vasárnapja c., az USA-ban megjelenő újságban írja P. Füzér Julián 1991. március 14-én: „Engem bánt, elszomorít, hogy otthonról csak rossz hírek jönnek. Már alig merek újságot venni a kezembe, mert amit Magyarországról olvasok benne, attól összeszorul a szívem és könnyes lesz a szemem. Igaz lenne, hogy a változás ellenére otthon nincs semmi ígéretes, nincs semmi, ami reményre jogosít? Igaz lenne, hogy valójában nem ráztuk le a kommunizmust és talán lelkünk mélyén nem is akarunk megszabadulni tőle? „ – A válasz Vágról nézve: sajnos, a rendszerváltás megtorpant. Főleg gazdasági és erkölcsi téren érvényes mindez.

